

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านโสกแจ้ง

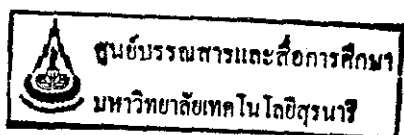

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บรรพต ไชยสุวรรณ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน “ โสภแจ้ง ”

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. วรพงษ์ สุทธิชัย

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “ โสภแจ้ง ” ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2544- สิงหาคม 2545 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรากฐานการพัฒนาชุมชนโดยการศึกษาปัจจัยต่างๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและความสามารถในการบริหารกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าภายในหมู่บ้าน โดยศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ได้ทำการสัมภาษณ์ชาวบ้านและศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยหมู่บ้านมีการร่วมกันพัฒนาให้เกิดผลที่ดีต่อตนเองและประชาชนในหมู่บ้านซึ่งภายในหมู่บ้านมีคณะกรรมการกองทุนที่เสียสละเวลาในการทำงานเพื่อส่วนรวมร่วมกับสมาชิกภายในหมู่บ้านและมีเป้าหมายที่เหมือนกัน มีความสามัคคีกัน มีความเห็นใจซึ่งกันและกันและมียุทธวิธีในการบริหารที่เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 และกองทุนหมู่บ้าน โสภแจ้งมีแนวโน้มที่จะเกิดผลสำเร็จและเกิดความเข้มแข็งมากขึ้นจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆดังนี้ ต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีการสร้างกระบวนการประชาสัมพันธ์ในชุมชน มีการระดมเงินออมเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับหมู่บ้าน และมีการรวมกลุ่มกันในด้านการศึกษาวัฒนธรรมต่างๆของหมู่บ้าน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
คณบดีชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

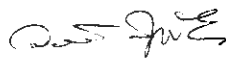
บรรพต ไชยสุวรรณ

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. วรพงษ์ สุทธิสัย)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

11 ๒๕ ๒๕๕๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตาจากท่าน อาจารย์ ดร. วรพงษ์ สุทธิสัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะ คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกความรู้ เสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้กำลังใจและคอยตรวจสอบความถูกต้องของ สารนิพนธ์อย่างสม่ำเสมอตลอดมา จนกระทั่งงาน สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง นอกจากนี้แล้วสารนิพนธ์จะ ไม่สามารถสำเร็จลงได้หากไม่ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณดังต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และกณจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ทางด้านวิชาการ อาจารย์ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ กรรมการสอบสารนิพนธ์ พัฒนาการชุมชนอำเภอสูงเนินประธาน องค์การบริหารส่วนตำบลเสมาและคณะ ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประธาน กองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้าน “ โสภะ แข็ง ” ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการกรอกแบบสอบถาม การ ให้สัมภาษณ์ การให้แนวคิด ให้รายละเอียดอื่นๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่แก่ผู้ทำ สารนิพนธ์จนงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ทำสารนิพนธ์ ต้องขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น อย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ศึกษาประสบความสำเร็จในชีวิต

บรรทม ไชยสุวรรณ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

หน้าอำนวยการ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

สารบัญแผนภาพ

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

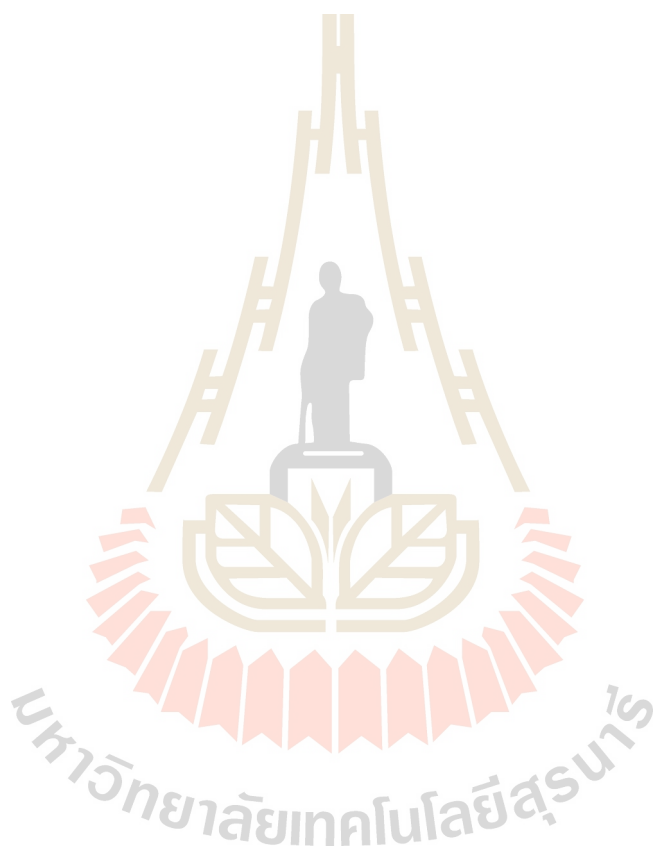
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	3
4. วิธีดำเนินการ	6
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	7

บทที่ 2 ทัศนวิสัยวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง	9
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	13
3. แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองแห่งชาติ	16
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง	18
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	20
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	28
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	28
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง	30

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	35
1. วิธีการประเมินโครงการ	35
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	36
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	36
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	42
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	45
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	45
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	59
3. ผลการทดลองวิธีใหม่	63
4. ผลการประเมินวาทะศิลป์ทำธุรกิจของผู้รู้	63
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	64
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	64
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	67
1. สรุป	67
2. อภิปราย	68
3. ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก ก การประกอบอาชีพในหมู่บ้าน	72
ภาคผนวก ข การจัดเวทีประชาสงค	78
ภาคผนวก ค แบบรายงาน บร.1-บร.12	81
ภาคผนวก ง คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	137
ภาคผนวก จ แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	145

ภาคผนวก ฉ ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ. 2544

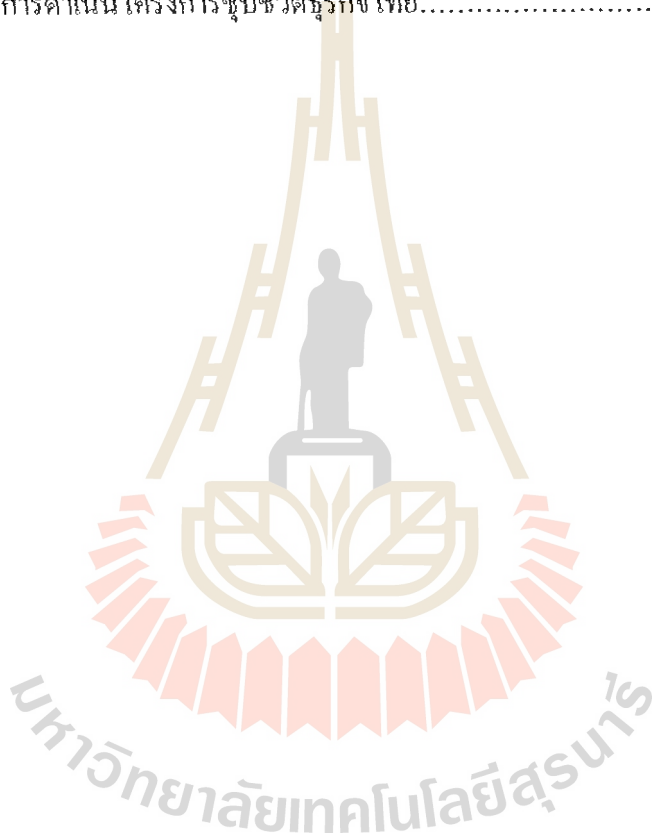

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

1. แนวความคิดของการประเมินของสวดก.....	4
4. รูปแบบการประเมินการตัดสินใจแบบซีพีพีโมเดล CIPP Model	30
5. แนวความคิดรูปแบบการประเมินโครงการ.....	37
6. ขั้นตอนการดำเนินโครงการชุมชนชีวิตธุรกิจไทย.....	48

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1. แนวโน้มภาวะความยากจนของประเทศไทย.....	46
2. คุณลักษณะข้าวคุณภาพดี.....	50
3. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ.....	56
4. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้ เป็นการชี้แจงให้เห็นว่าในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักการ และเหตุผลพร้อมทั้งวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการและนำเสนอกรอบแนวคิดทฤษฎีของ นักวิชาการด้านการประเมินและวิธีดำเนินการรวมทั้งมีความคาดหวังถึงผลที่คาดว่าจะได้รับการ ประเมินโครงการในครั้งนี้ด้วย

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ สืบเนื่องมาจากการพัฒนาที่เน้นการผลิต ภาควัตถุอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี วัตถุดิบและทุนจากต่างประเทศแทบทั้งสิ้นทำให้ฐานทาง เศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอประกอบกับประเทศของเรามีการยอมรับระบบการค้าเสรีที่ต้องอาศัย ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเข้าคู่ผู้จึงทำให้ประเทศไทยต้องพบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาทำให้กระทบถึงสังคมและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆและอาจจะกระทบทั้งโดยตรง และโดยอ้อมอย่างรวดเร็วและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆโดยสังเกตได้จาก ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการขยายตัวการขยายบริการทางเพศ ปัญหาขายเสพติด ขณะเดียวกันกระแสประชาธิปไตยและการ ประชาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรรักไทยฉบับปัจจุบันส่งผลทำให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ ผู้ท้องถิ่นอย่างฉับพลัน ในขณะที่ประชาชนยังขาดความพร้อมหลายประการจำเป็นต้องเร่งสร้าง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในอุดมการณ์ และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยแก่พี่น้องประชาชนทั่ว ประเทศทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้เห็นความสำคัญ การสร้าง ศักยภาพ คน ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ของสังคมให้มีความมั่นคง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ยั่งยืนและเปิด โอกาสให้ทุกภาคทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแนว ทางการกอบกู้และฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศให้สัมฤทธิ์ผล จะต้องเน้นหนักการ พัฒนาองค์กร ประชาชนและสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง มีจริยธรรมและมีวินัยให้กลุ่มและ องค์กรประชาชนที่มีอยู่ทั้งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการในชนบทและพื้นที่เขต เมืองนั้นที่มีสภาพอ่อนแอไม่สามารถพึ่งตนเองได้และอาจทิศทางการปรับเปลี่ยนให้กับสภาพสังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการให้กลยุทธ์เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนระดับรากฐานอันได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล และชุมชนย่อยในเขตเมือง เพื่อให้กลุ่มชุมชน คิดเป็น

ทำเป็น และร่วมกันแก้ไขปัญหามุมชนด้วยตัวของชุมชนเอง อันเป็นการรู้เท่ากันและมีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นที่จะก่อให้เกิดขึ้นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

ภาครัฐมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาลในชุดปัจจุบันเข้ามาช่วยเหลือซึ่งมีกาถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้าน การเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน โดยที่รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการไม่มีเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเองเพื่อให้ชุมชนหรือหมู่บ้านรู้จักการพึ่งพาตัวเอง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้าน โสภะแจ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

- 1) เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โสภะแจ้งบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมหรือขัดขวาง การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน โสภะแจ้ง และความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางและวิธีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในหลาย ๆ ด้าน เช่น กระบวนการจัดตั้งกฎระเบียบที่สำคัญ กิจกรรมหลักของกองทุนหมู่บ้าน และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
- 5) เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือในการจัดตั้งองค์กรเครือข่าย ในชุมชน

3. กรอบความคิดทฤษฎี

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้จะใช้ต้นแบบความคิดเชิงระบบ คือ ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	มาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	มาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	มาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	มาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

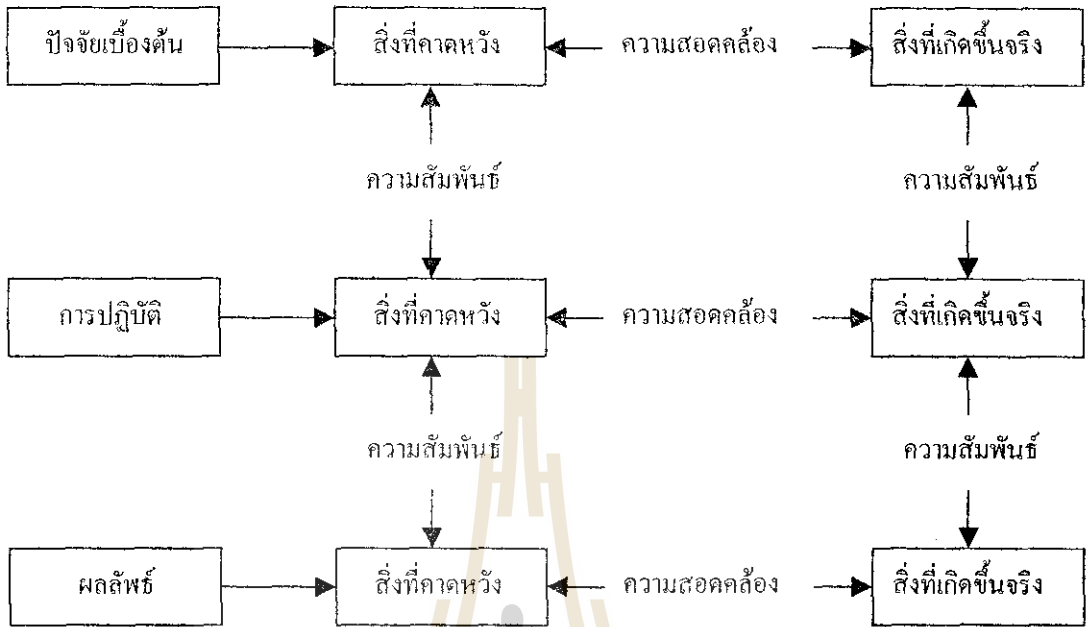
การประเมินผลแบบจำลอง CIPP Model เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นแบบจำลองที่ทำให้เข้าใจง่าย สะดวกในการใช้เป็นแนวทางการประเมินผลโครงการ และมีแนวความคิดและรูปแบบการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการประเมินดังนี้

3.1 แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's discrepancy Evaluation) โพรวัส ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่าง สิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้องที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติ ที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นที่กั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

- 1) การบรรยายโครงการ
- 2) การประเมินการดำเนินงานของโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการของโครงการ
- 4) การประเมินผลผลิตของโครงการ
- 5) การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร

3.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเติก (Stake's Concepts and Model of Evaluation) สเติกได้กล่าวถึงการประเมิน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมินแบบ “คาทิแนนซ์” (Stake's Countenance Model) ซึ่ง สเติก ได้นำเสนอความสัมพันธ์และความสอดคล้องของการใช้เมตริกทั้งสอง ดังแสดงในแผนภูมิ 1.1

แผนภูมิ 1.1 ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง

สภาสถาบันราชภัฏ, ศึกษาศาสตร์ประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตร.(2545).86 – 88.

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

สัมพันธ์ เศษะอริก : (อ้างถึงใน ชีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, ประชาคม, ประชาสังคม, 2543 : หน้า 31-32) องค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาถึงความอยู่รอด หรือการดำรงอยู่ได้ขององค์กรชุมชนและความเป็นชุมชน คือ ความมีอุดมการณ์ร่วม มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ทรัพยากรบุคคลเป็นส่วนสำคัญขององค์กร สมาชิก การบริหารจัดการ กิจกรรม ทรัพยากรที่เป็นทุนและงบประมาณ

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

ศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน ชีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543 : 28 - 29) ได้ให้ทัศนะต่อการเป็นชุมชนว่า “ชุมชนมีหลายแบบ ชุมชนไม่จำเป็นต้องหมายถึงคนกลุ่มใหญ่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน แต่ความเป็นชุมชนสามารถให้คำจำกัดความได้คือ ความเป็นชุมชนนั้นอยู่ที่การที่คนในชุมชนจำนวนหนึ่ง (คนละพื้นที่ก็ได้) มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ และร่วมกันกระทำการกิจต่าง ๆ”

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีต่อชุมชนทุกคน ใฝ่เรียนรู้ มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความกล้าหาญสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกๆด้านรู้จักวาง

แผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิตโดยมีลักษณะชุมชนเข้มแข็งดังนี้เป็นชุมชนเรียนรู้

3.4.1 เป็นชุมชนเรียนรู้

- 1) ต้องมีการตื่นตัวตลอดเวลา
- 2) รู้ข่าวเศรษฐกิจสังคมการเมือง
- 3) เพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นอย่างครอบคลุม ลึก
- 4) เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
- 5) ร่วมมือเป็นกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
- 6) เกิดพลังปัญญา พัฒนาชุมชนได้

3.4.2 เป็นที่รู้จักการจัดการ

- 1) วางแผน
- 2) จัดองค์กรการจัดการ เตรียมคน วัสดุ งบประมาณ
- 3) ปฏิบัติตามแผน
- 4) ประเมินผล

3.4.3 เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ

- 1) มีความผูกพันภักดีต่อชุมชน
- 2) รู้สึกเป็นเจ้าของ
- 3) มีผลประโยชน์ร่วมกัน
- 4) ชุมชนมีชีวิตจิตใจ

3.4.4 เป็นชุมชนมีสันติภาพ

- 1) คนมีสันติสุข
- 2) มีคุณธรรม
- 3) มีคุณภาพ
- 4) มีความสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- 5) มีพลังในการวางแผน

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกองทุนหมู่บ้าน โสภแจ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน โสภแจ้ง

4.2 การใช้เครื่องมือในการประเมิน

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงความคิด ทักษะคติ ได้แก่ แบบ บร.3-บร.9

2) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นชุดของคำถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการทราบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ

3) แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม ปฏิกริยาของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะมีการจดบันทึกทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น

4.3 ศึกษาจากแหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากประชาชนในหมู่บ้าน โสภแจ้ง ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปในการประกอบอาชีพ เช่น การทำไร่ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบเก็บข้อมูล บร.1- บร.12 จากจำนวนครัวเรือน 106 ครัวเรือน ในการเก็บข้อมูลแบบ บร. ต่างๆ กำหนดตัวอย่างร้อยละ 55 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด สำหรับ บร. 11 จะเก็บข้อมูลสำหรับสมาชิกผู้ได้ทำการขอกู้จากกองทุนร้อยละ 20

2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ แหล่งข้อมูลที่ถูกจัดทำได้เลือกใช้ข้อมูลจากเอกสารหลักฐานบันทึกต่างๆ ที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้หรือได้จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลของ อบต. กำนัน ผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ครูที่ประจำอยู่ในหมู่บ้าน เป็นต้น

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.1 แบบสัมภาษณ์ จะใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่อง

- 1) กระบวนการจัดตั้งกองทุน
- 2) ความสามารถในการบริหารจัดการ
- 3) ความสามารถในการดำเนินธุรกิจและชำระเงินคืน
- 4) บทบาทของกองทุนในการพัฒนาชุมชน

4.4.2 แบบสอบถาม จะใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่อง

- 1) ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- 2) กระบวนการจัดตั้งกองทุน กระบวนการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน
- 3) ทักษะคติที่มีต่อกองทุน

4.4.3 แบบการสังเกต จะใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่อง

- 1) ระบบสังคมวัฒนธรรม
- 2) ความร่วมมือ ความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน
- 3) การร่วมแสดงความคิดเห็น

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนด แล้วสรุปผล โดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่ใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

4.6 การจัดทำสารนิพนธ์ เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งการสรุปผลมาจัดทำเป็นรูปเล่ม เพื่อให้ส่งต่อการศึกษาข้อมูล

5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในหมู่บ้าน โสภแจ้งมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังต่อไปนี้

- 1) ทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โสภแจ้งว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- 2) ทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน โสภแจ้ง
- 3) ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โสภแจ้ง
- 4) ทราบแนวทางและวิธีดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ กระบวนการจัดตั้ง กฎระเบียบที่สำคัญกิจกรรมหลักของกองทุนหมู่บ้านความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
- 5) ได้ทราบถึงการเกิดองค์กรเครือข่ายและความร่วมมือกันภายในชุมชน

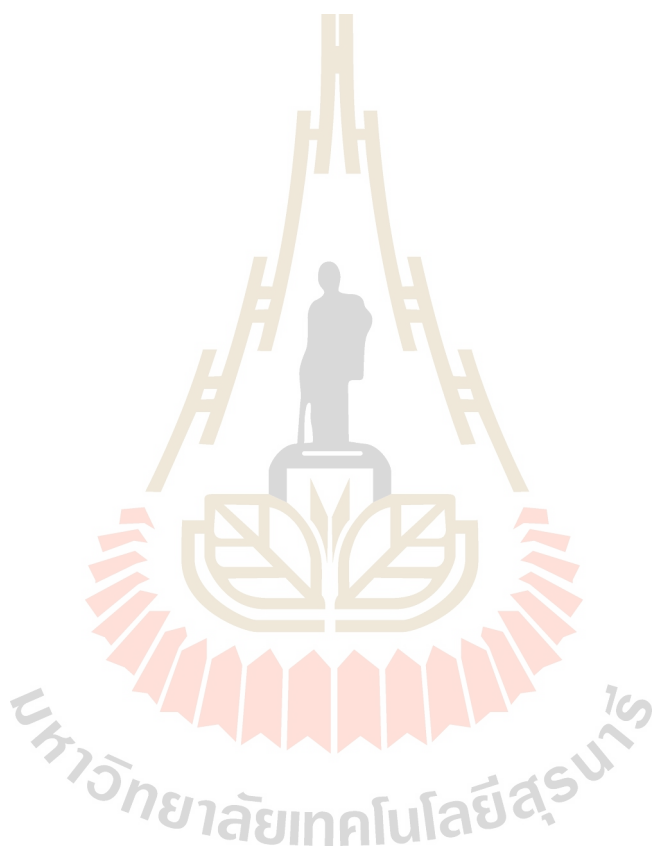
6 นิยามศัพท์เฉพาะ

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านโสกแจ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

“กองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านโสกแจ้ง

“คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า คณะกรรมการหมู่บ้านโสกแจ้ง

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านโสกแจ้ง

บทที่ 2

ปฏิทัศน์วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้รวบรวมหลักวิชาต่างๆ ซึ่งได้ประมวลผลจากแนวความคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินที่จะนำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ ซึ่งมีเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินประกอบด้วย นโยบาย หลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้งแบบติดตามสังเกตการณ์กีดเลื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพร้อมทั้งการชี้แจงการจัดตั้งระเบียบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โสภคแจ้ง หมู่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และหลักการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีการนำหลักการประเมินโครงการแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหา รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการดังต่อไปนี้

- 1) เสริมสร้างความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตจัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยคุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) เคลื่อนจุดประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาชนสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถจัดระบบบริหารการจัดการกองทุนด้วยตัวของชุมชนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหามเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(คู่มือสำหรับประชาชน, สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือ ซึ่งขัดแย้งระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านอีกทั้งชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า ชุมชนในเขต กทม. เมืองพัทยาเทศบาลในเขตปกครองท้องถิ่นพิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

1.4.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความวรรคสองข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ความดังต่อไปนี้แทน “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คณะ”

1.4.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แสดงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนซึ่งต้องอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุน” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

“กรรมการกองทุน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือ
กรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วยบิดา มารดา สามี
ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่รวมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้าครัว
เรือนมอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“หุ้น” หมายความว่า การออกทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กอง
ทุนกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่
จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพจาก
การเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ
ข้อ 4 ให้ประกาศกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการ ตามระเบียบนี้
(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนัก
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, หน้า 1-10)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.
2544 และระเบียบกองทุนหมู่บ้านประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6. ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติมีชื่อย่อว่า” กทพ. นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่งรัฐมนตรีว่าการคลังเป็นรอง
ประธานคนที่สองรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธาน
คนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง

ชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ฯลฯและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการกองทุนจำนวนอย่างน้อยจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่แต่งตั้งแล้ว

ข้อ 8 การพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือน ไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใดถ้าประธานกรรมการ ไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับที่ประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธารในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้น

ข้อ 10 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) อกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) อกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) อกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมและ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2

สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
 - 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
 - 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
 - 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
 - 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
 - 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
 - 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
 - 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
 - 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
 - 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
 - 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544, หน้า 2-6)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โสภแจ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสว่างเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

3.1 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมียุคครัวเรือน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด
- 2) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

3) วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

3.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

- 1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
- 3) เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา เสียสละ รับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่มีประวัติเสียทางการเงิน
- 4) ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือคนไร้ความสามารถและไม่เคยรับโทษจำคุกหรือคำพิพากษาใด ๆ
- 5) ไม่เคยถูกให้ออก หรือปลดออกจากราชการ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

3.3 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
- 2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบคณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
- 3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 4) ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนตรวจสอบและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
- 6) ทำนิตกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการระดมทุนของกองทุน
- 7) จัดทำหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมด ลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้เสร็จภายในสัปดาห์วัน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้อง
- 8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และคณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน ภายในระยะเวลาสามสิบวัน กรรมการกองทุนซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1) ตาย

2) ลาออก

3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

5) มีลักษณะต้องห้าม (ข้อ 17 (4) (5) (6) และ (7) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หน้า 18)

6) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นตำแหน่งก่อนวาระ คณะกรรมการกองทุนอาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนแทนได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544, หน้า 18-19)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.1 การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน โสภคแจ้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ตามสภาพความเป็นจริง โดยการจัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอขึ้นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและ

สหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องคือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน ได้แก่ การเปิดบัญชีกับธนาคาร เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ยื่นแบบทะเบียนขึ้นกับธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความมั่นใจ การบริหารกองทุนของคณะกรรมการระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการบริหารกองทุน การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสมาชิกกองทุนและการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

หมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมทางด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 3) อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 4) ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 5) รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 2) วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 3) วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 4) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 5) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง
- 6) รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- 1) ระเบียบข้อบังคับถ้ารับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 2) ระเบียบข้อบังคับมีดังนี้
 - ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน
- ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและการชำระคืนเงินกู้
- ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกองทุน

3) วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุน/ ชุมชนเมือง

- 1) จำนวนกลุ่มองค์กร
- 2) สมาชิก
- 3) จำนวนเงิน
- 4) การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุน

- 1) วิธีการบริหารเงินกองทุนให้มีผลประโยชน์
- 2) วิธีการบริหารเงินกองทุนให้มีการหมุนเวียน
- 3) การกู้ยืมเพื่ออะไร
- 4) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
- 5) วิธีการควบคุมและติดตามการใช้หนี้ ฯลฯ

(คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อการเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ, 2544, หน้า 10-12)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านโสภณแจ้ง พ.ศ. 2544

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โสภณแจ้ง ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อการส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออม เสียสละ เอื้ออาทรและเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โสภณแจ้งไว้ดังนี้

1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โสภณแจ้ง พ.ศ. 2544
 2. ชื่อกลุ่มสาระออมทรัพย์ ตั้งอยู่เลขที่ 34 หมู่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30170 โทรศัพท์ 044-239920
 3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันทำประกาศเป็นต้นไป
- “กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน โสภณแจ้ง
- “หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้าน โสภณแจ้ง
- “คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โสภณแจ้ง

“หุ้น” หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่งโดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกหมู่บ้านโสภะแจ้ง

4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

4.1 เป็นแหล่งกองทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

4.2 เป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและรับ

ฝากเงิน

4.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

4.4 เพื่อสร้างงานและส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิก

4.5 เพื่อให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.6 เพื่อให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่

4.7 เพื่อให้สมาชิกสร้างผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น

4.8 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน มีขีดความสามารถในการจัดระและ

บริหารจัดการการเงินทุนด้วยตัวเอง

4.9 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และชุมชนเพื่อสร้าง

ภูมิคุ้มกันวิกฤตและสังคมในอนาคต

5. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

5.1 เงินกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรให้

5.2 เงินและทรัพย์สินที่ผู้บริจาคให้โดยปราศจากเงื่อนไขและข้อผูกพัน

5.3 ดอกหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากการได้มาของเงินกองทุน

5.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

5.5 เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก

5.6 เงินค่าหุ้น

6. คุณสมบัติของสมาชิก

6.1 เป็นผู้พำนักหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านโสภะแจ้งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน

6.2 เป็นผู้มิมีนิสัยดื่มเห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วน

ร่วมในกิจกรรมของกองทุน

6.3 เป็นผู้ที่มีพร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน

6.4 เป็นผู้ที่ไม่เสียสถานะ อดทน และเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

6.5 เป็นผู้ถือหุ้นของกองทุนอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวน

หุ้นทั้งหมดของกองทุน

6.6 เป็นผู้ที่มีบรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสิบปีบริบูรณ์

6.7 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติให้เป็นสมาชิก

7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

7.1 ยื่นคำขอสมัคร เป็นสมาชิกกองทุนที่คณะกรรมการ

7.2 คณะกรรมการผู้เป็นผู้พิจารณาให้เข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้โดยชอบธรรม

7.3 มีคุณสมบัติตามข้อ 6

8. คณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะ ภายใน 3 วันนับจากวันที่ได้

9. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่างๆ ดังนี้

9.1 ลาออก

9.2 โดยไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันกับกองทุน

9.3 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน

9.4 ไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุน

9.5 นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้วัตถุประสงค์

9.6 คณะกรรมการพิจารณาให้ออกตามเหตุผล

9.7 มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ

10. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นราย ๆ ละ 20

บาท

11. หุ้น ๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท สมาชิกแรกเข้าตามข้อ 7 จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นขึ้นไป แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดของกองทุน

12. วิธีการชำระหุ้นโดยชำระเป็นเงินสด

13. เงินฝากตั้งจะ สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากตั้งจะทุก ๆ เดือน เดือนละเท่าๆกัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่าสิบบาท ของทุกวันที่ 22 ของทุกเดือน

14. เงินรับฝาก สมาชิกสามารถโอนเงินมาฝากกองทุนได้ รายละไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน แต่ออนได้ไม่เกิน 1 ครั้งต่อเดือน โดยได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 บาทต่อปี

15. สมาชิกจะพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้และเสียสละเป็นคณะกรรมการกองทุนจำนวน 10 คน

15.1 กลุ่มสมาชิกเลือกคณะกรรมการโดยใช้มติของที่ประชุม ด้วยวิธีการใช้เสียงส่วนมาก คัดเลือกออกมาเป็นที่ยอมรับของกลุ่มสมาชิก

16. คณะกรรมการได้รับคัดเลือก ได้ทำการแต่งตั้งประธานกรรมการกองทุน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ ที่เหลือให้ดำรงตำแหน่งกรรมการร่วม

17. กองทุนประกอบด้วยจำนวนกรรมการกองทุน 10 คน ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

18 คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

19. คณะกรรมการซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับคัดเลือกเข้ามาเป็นกรรมการได้อีก

20. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

21. คณะกรรมการนอกจากจะพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งได้เมื่อ

21.1 ตาย

21.2 ลาออก

21.3 คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

21.4 ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

21.5 มีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

22. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

22.1 บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแลผลประโยชน์ของเงินกองทุน

22.2 ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารกองทุน

22.3 รับสมาชิก จัดทำทะเบียนสมาชิก

22.4 ปฏิบัติตามหน้าที่ ตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

23. ประธานคณะกรรมการมีหน้าที่ดังนี้

23.1 เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุนหรือสมาชิกของกองทุน

23.2 หมอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการกองทุนตามความเหมาะสม

24. ให้รองประธานทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุนเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการมอบหมายให้ทำการแทน

25. ถ้าประธานและรองประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน

26. เற்றுฎีก กองทุนมีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุน รวมทั้งจัดทำบัญชีควบคุมการจ่ายเงินของกองทุน

27. เลขานุการมีหน้าที่ ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิก ตลอดจนบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

28. ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

29. ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

30. คณะกรรมการอื่นมีหน้าที่ตามคณะกรรมการมอบหมายให้

31. คณะกรรมการต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือมากกว่า 1 ครั้งตามสมควร

32. ในการประชุมกรรมการแต่ละครั้ง ต้องมีคณะกรรมการอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของที่ประชุม จึงจะครบองค์ประชุม

33. การวินิจฉัยชี้ขาด ให้ถือเสียงข้างมาก ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานเป็นคนออกเสียงชี้ขาด

34. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอผู้ต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

34.1 พัฒนาอาชีพ

34.2 การสร้างงาน

34.3 สร้างรายได้

34.4 ลดรายจ่าย

34.5 บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

35. คุณสมบัติของผู้กู้เงินกองทุน

35.1 เป็นคนที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6

35.2 เป็นสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนของกองทุนหมู่บ้าน

35.3 ในกรณีที่ผู้ขอกู้เป็นสมาชิกสมทบให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของกรรมการ

35.4 ในกรณีที่ผู้ขอกู้อยู่ในครัวเรือนเดียวกันแต่เป็นสมาชิกมากกว่า 1 คนให้ขึ้นอยู่กับ

พิจารณาของคณะกรรมการ

36. การอนุมัติเงินกู้

36.1 สมาชิกต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินให้ชัดเจน

36.2 ลักษณะของโครงการ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็น ได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

36.3 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้ได้ตามระเบียบข้อบังคับ

37. วงเงินกู้ตามข้อ 34.1, 34.2, 34.3, 34.4 คณะกรรมการมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 2 หมื่นบาท

37.1 เงินกู้ตามข้อ 34.5 ต้องเป็นการกู้ยืมเพื่อการอันจำเป็น หรือมีตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่จะให้เงินกู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายเพื่อเก็งกำไร ไม่ได้ในวงเงินรายละไม่เกินสามพันบาท

37.2 ในการอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการ ต้องมีเสียงมากกว่า 2 ใน 3 ของคณะกรรมการที่มี

38. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นสมควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท คณะกรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

39. การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้ สมาชิกจะต้องดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

ในกรณีที่ผู้ขอกู้ได้นำเงินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุใน โครงการที่ขอกู้คณะกรรมการเห็นว่าไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ คณะกรรมการมีสิทธิเรียกเงินคืนภายในระยะเวลา 3 วัน หลังการตรวจสอบ

40. การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

41. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

41.1 เงินกู้ตามข้อ 34.1, 34.2, 34.3, และ 34.4 ต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นค้ำประกันในระบบสามคนค้ำ หากสมาชิกรายใดรายหนึ่งมีปัญหาหรือไม่สามารถนำเงินต้นและดอกเบี้ยส่งคืนภายในระยะเวลาที่กำหนดคือ 1 ปี สมาชิกที่ค้ำประกันต้องร่วมกันรับผิดชอบ

41.2 เงินกู้ตามข้อ 34.5 ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องส่งคืนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 90 วัน

42. อัตราดอกเบี้ย

42.1 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละสามบาท ต่อปี

42.2 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละหนึ่งบาทต่อปี

43. ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละศูนย์จุดสองห้าต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

44. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน ได้ปีบัญชีตามฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรมาจัดสรรได้ ดังนี้

44.1 เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 10

44.2 เป็นเงินทุนสมทบกองทุนในอัตราร้อยละ 10

44.3 เป็นเงินเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 10

44.4 เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ ในอัตราร้อยละ 10

44.5 เป็นทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 10

44.6 เป็นเงินเฉลี่ยคืนแก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 10

44.7 เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 10

44.8 เป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการ ในอัตราร้อยละ 10

44.9 เป็นทุนอื่นๆตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 10

45. กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบหาหนึ่งครั้งแล้วคิดประกาศอย่างเปิดเผย ฉะ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่ต้องจัดทำดังนี้

45.1 บัญชีออมทรัพย์

45.2 รายรับรายจ่ายของกองทุน

45.3 สิ้นทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

45.4 กำไรขาดทุนสุทธิของกองทุน

46. คณะกรรมการจะตรวจสอบบัญชีของกองทุนและประกาศผลการตรวจสอบบัญชีให้แก่สมาชิกเพื่อทราบถึงความก้าวหน้าฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของกองทุนทุกสามเดือน เดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไรขาดทุนและงบดุลในปีบัญชีที่ล่วงมา ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นบัญชี

47. ในคณะกรรมการกองทุนจะนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยหนึ่งครั้งโดยมีวาระประชุมดังนี้

47.1 ประธานกล่าวเปิดการประชุม

47.2 แจ้งเรื่องที่ประชุมให้สมาชิกทราบ

47.3 รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา

47.4 พิจารณาเรื่องที่ค้างในที่ประชุมครั้งที่ผ่านมา

47.5 เற்றுญูกรายงานฐานะทางการเงิน

47.6 วาระที่ต้องการพิจารณา

47.7 เรื่อง ๆ (ถ้ามี)

47.8 สรุปผลและปิดการประชุม

48. บรรดาประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการแก้ไขหรือว่ายกเลิก

49. ภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินการดำเนินงานตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

50. ระเบียบข้อบังคับนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในที่ประชุมใหญ่ของทุกครั้ง

50. ให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้รักษาตามระเบียบนี้

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาให้เงินกู้ สมาชิกจะต้องยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อนำเงินไป ใช้จ่ายใน กิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาอาชีพ
- 2) การสร้างงาน
- 3) การสร้างและหรือเพิ่มรายได้
- 4) ลดรายจ่าย

5) บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน เช่น การเจ็บป่วย การศึกษาเล่าเรียนบุตรฯลฯ

การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอเงินเพื่อพัฒนาอาชีพ , การสร้างงาน, การสร้างและหรือเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

วงเงินกู้ ที่สมาชิกกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ, การสร้างงาน, การสร้างและหรือเพิ่มรายได้ และ ลดรายจ่าย กรรมการกองทุนจะอนุมัติวงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่ง ไม่เกินสองหมื่นบาท

กรณีที่คณะกรรมการกองทุน มีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกสมาชิก ให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่ง ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

โครงการที่สมาชิกขอกู้พัฒนาอาชีพหรือลดรายจ่ายและจำเป็นเร่งด่วน เช่น การเจ็บป่วยหรือศึกษาเล่าเรียนบุตร ฯลฯ ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณี เพื่อการอันจำเป็น หรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร แต่จะให้เงินกู้เพื่อการใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย หรือการเก็งกำไรไม่ได้ ในวงเงินรายละไม่เกินสามพันบาท

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟท์โมเดล (CIPP Model)

แนวความคิดและรูปแบบการประเมินซิฟท์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้ในทางเลือกในการตัดสินใจ” รูปแบบการประเมินแบบซิฟท์ (CIPP Model) มีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้ไปในข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงาน ช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

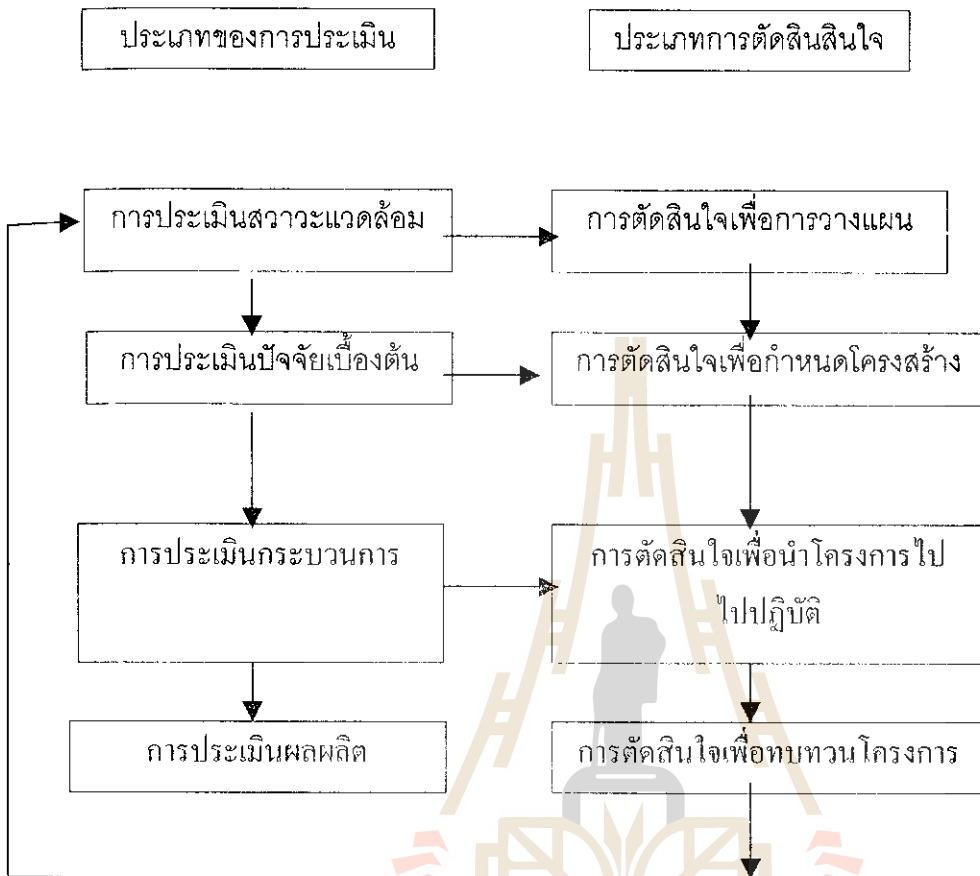
2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพัฒนาความคุ้มค่าการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อหมุนเวียนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลดิมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับตารางการตัดสินใจดังแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟอิม

(ศึกษาดูวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545, หน้า 69-91)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของนักศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้

การวิจัยเป็นเครื่องมือ และมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการ และประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการวิจัยติดตามประเมินโครงการตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามแบบ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลและนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

(คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ,พ.ศ. 2545, หน้า 35)

เอกสารอื่น ๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

สัมพันธ์ เดชะอริก,มติชนรายวัน (2545) หน้า 6 การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ. การก่อนนโยบายเชิงเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้าน บาทจากรากฐานทฤษฎีพึ่งพารัฐโดยอำนาจรัฐทางการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวระบอบประชาธิปไตย ได้ใช้อำนาจจัดสรรทรัพยากรงบประมาณเหวี่ยงกระจายไปทั่วทุกหย่อมหญ้าที่มีความพร้อม ภายใต้ระเบียบกองทุนฯแห่งชาติที่ร่างขึ้นและประกาศใช้โดยไม่ผ่านการระดมความคิดเห็นจากภาคประชาชนทั้ง ๆ ที่มีผลกระทบทุกหัวระแหง (ในอนาคตเมื่อทำเป็นพระราชบัญญัติกองทุนฯแห่งชาติ น่าจะได้มีการทำประชาพิจารณ์อย่างจริงจังด้วย) ระเบียบกองทุนฯแห่งชาติ และคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติจึงเป็นระบบใหญ่ที่มีระเบียบหมู่บ้านและชุมชน มีคณะกรรมการกองทุนฯ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน 9-15 คน เป็นระบบ โครงสร้างย่อยที่จะต้องปฏิบัติตามระบบใหญ่ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ภายใต้ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ในการดำเนินนโยบายในเรื่องนี้

การผสมผสานทางแนวคิดทฤษฎียังมีการนำแนวคิดประชาสังคม (Civil Society) ในลักษณะ 4 ประสาน อันได้แก่ ภาครัฐ กาลประชาชน / NGOs นักวิชาการและผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนฯ ภายใต้ชื่อ “ประชารัฐ” อันหมายถึงความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการกับเอ็นพีเอสรวมกัน แต่เน้นยังไม่พล กองทุนฯ ยังนำแนวคิดบทบาทหญิง-ชาย (Gender) เข้าไปแจมด้วยถือว่า คุณสมบัติที่ดีของผู้หญิงในเรื่องความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูง มีความเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ จะช่วยทำให้กองทุนบรรลุเป้าหมายได้ จึงได้มีการกำหนดผู้หญิงกึ่งหนึ่งเข้าไปเป็นคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตกลงภายใต้ันนโยบายเรื่องเดียวได้ใช้แนวคิดทฤษฎีถึง 4 อย่าง อันได้แก่ ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีโครงสร้าง

สร้างหน้าที่ แนวคิดประชาสังคมและแนวคิดหญิง-ชาย ข้อวิพากษ์ (แปลว่า ข้อดีข้อไม่ดี เสนอทางเลือก) ต่อการกำหนดนโยบายในลักษณะเช่นนี้ มีดังนี้คือ

1) การทำให้ภาคประชาชนพึ่งพารัฐบาลโดยรัฐบาลทำหน้าที่อุปถัมภ์ประชาชน ก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองไม่ได้ (การพึ่งพาตนเองหมายถึงการตรวจสอบทรัพยากรของตนเองว่ามีส่วนใดขาดแคลน ส่วนใดพอเพียงแล้วส่วนที่ขาดจึงจะระดมหรือประสานทรัพยากรจากส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติม ไม่ได้หมายถึงไม่พึ่งใครเลย) ด้วยเหตุนี้ประชาชนไทยจะมีบุคลิกภาพที่หวังความช่วยเหลือจากภาครัฐอยู่ตลอดไป เงินทุนเป็นปัจจัย / เครื่องมือเดียว ที่ไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ ชุมชนต้องใช้ “ความรู้และการบริหารจัดการที่โปร่งใส” ควบคู่กันไปด้วย

2) การทำงานภายใต้ระบบระเบียบและกลไกของราชการ ที่ยึดกุม “หน่วยเหนือ” มากกว่าปัญหาความเดือดร้อน และแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม ทำให้หน่วยสนับสนุนกองทุนฯ พวกกันยึดระเบียบกองทุนฯ อย่างเหนียวแน่นมากเกินไป ขณะที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เฉกเช่น ต้องประชุมสมาชิกได้ 3 ใน 4 ซึ่งหมู่บ้าน / ชุมชน โดยทั่วไป (ยกเว้นพื้นที่ที่มีความสามัคคีกันมาก ๆ และมีจำนวนคนน้อย) ทำไม่ได้ในทางปฏิบัติจึงมีการล່ารายชื่อว่าเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ผ่านระเบียบนี้ไปได้ อันนี้เท่ากับสอนให้ผู้คนของเราจักทำธุรกรรมแบบตามหลักฐานแต่ไม่ถูกต้อง และเป็นพื้นฐานการคอร์รัปชันในลักษณะใบเสร็จถูกต้องแต่ผิดจริยธรรม หรือระเบียบการใช้จ่ายเงินคืนภายใน 1 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับพื้นที่ชนบทภาคใต้ แต่อาจสอดคล้องกับชุมชนเมืองที่หากินรายวัน ระเบียบนี้ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเกษตร ขณะนี้กำลังมีการร้องขอความเปลี่ยนแปลงให้ขยายระยะเวลาเป็น 1-5 ปี เพื่อหายใจได้มากขึ้นและจะเป็นการช่วยเหลือประชาชนจริงๆ ไม่ใช่ช่วยเหลือให้พวกเขาจมลง ทุกหมู่บ้านจึงเขียนจดหมาย 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 ถึงนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ฉบับที่ 2 ถึงประธานคณะกรรมการกองทุนฯ แห่งชาติ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายสุวิทย์ คุณกิตติ ฉบับที่ 3 ถึงสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือทุกแห่งได้อีกดี เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขระเบียบข้อ 35 ที่กำหนดการใช้จ่ายเงินเดือนและดอกเบี้ยไม่เกิน 1 ปี ให้ขยายระยะเวลาเป็น 1-5 ปี อย่างน้อย 3 ปีก็ยิ่งดี ไม่เช่นนั้นประชาชนจะไม่เหลืออะไรเลย

3) การมีหญิงชายในสัดส่วนกรรมการที่ใกล้เคียงเป็นบทพิสูจน์ในสังคมไทย ว่าผู้หญิงจะยืนเคียงบ่าเคียงไหล่ในการบริหารจัดการกองทุนฯ ให้โปร่งใสได้อย่างไร เรื่องนี้สมควรมีการศึกษาวิจัยห้วงกองทุนฯ ที่มีผู้หญิงเป็นประธานบริการฯ เปรียบเทียบกับผู้ชายและประสิทธิผลของแนวคิดนี้ว่าสอดคล้องกับชนบทไทยหรือไม่? อย่างไร ? เพื่อยืนยันสมมติฐานว่า ผู้หญิงจะช่วยฟื้นฟูความดีงามขึ้นมาได้

4) ความเชื่อโยงนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ตั้งแต่การพักหนี้

เกษตรกร เพื่อฟื้นฟูสภาพชีวิตและการทำงานมาหากิน เป็นหน้าที่หลักของธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) แต่ปรากฏว่า เกษตรกรไม่มีแผนฟื้นฟูฯ และไม่รู้ว่าจะเงินที่ไม่ชำระ ธ.ก.ส. อยู่ที่ไหน เกษตรกรกลุ่มนี้ก็จะไปเชื่อมโยงกับการกู้เงิน 20,000 บาท จากกองทุนฯ 1 ล้านบาท เพื่อฟื้นฟูชีวิตให้มีรายได้มาหล่อเลี้ยงชีวิตระยะยาวและใช้หนี้ด้วยการทำ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล และเมื่อเจ็บป่วยก็รักษา 30 บาท ต่อโรค

ทั้ง 4 เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกันเลยในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลพัทธนี ธ.ก.ส. รับผิดชอบเป็นหลัก กองทุน 1 ล้านบาท มีพัฒนาชุมชนเคลื่อนไหวเต็มที่ 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล มีเกษตรกรและอุตสาหกรรมรวบรวมผลงานอย่างคึกคัก รักษา 30 บาท ต่อโรคก็เป็นเรื่องกระทรวงสาธารณสุขระบบราชการยังทำงานแบบแยกส่วนเหมือนเดิม และยากที่จะบูรณาการ นโยบายให้เชื่อมโยงตามแนวคิดของรัฐบาลได้ เรื่องนี้ดูเหมือนจะแก้ไม่ได้แล้ว ต้องปล่อยเลยตามเลยใครจะได้น้ำกว่ากันหรือดีแค่ไหนขึ้นอยู่กับว่าเข้าตากรรมมากน้อยเพียงใด บทเรียนและประสบการณ์ทำงานกองทุนหมุนเวียนในลักษณะกองทุนฯ 1 ล้านบาท มีมานานกว่า 20 ปีแล้ว ในวงการพัฒนาชุมชน เรื่องนี้จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ที่วิจารณ์ไม่ได้และต้องให้ผลเสียเกิดขึ้นก่อนโดยรัฐบาลได้ภาพพจน์ดีไปเพราะได้กระจายเม็ดเงินราว 80,000 ล้านบาท ลงสู่ประชาชน แต่การบริหารจัดการจะประสบผลสำเร็จน้อยและนายกรัฐมนตรีนาย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ทำเป็น ไม่สนใจไม่ได้ เพราะอนาคตฐานเสียงของพรรคไทยรักไทยจะหายไปด้วย ถ้าเรื่องนี้ทำไม่ได้ ขณะนี้ได้มีการทยอยปล่อนเงินออกไปแล้ว กิจกรรมการกู้เงินที่คึกคักที่สุด เห็นจะเป็นเรื่องการกู้ยืมไปซื้อวัวควายและไถมาเลี้ยง ตลาดนัดวัวควายที่เคยชมเชยก็เริ่มคึกคัก มีรถ 6 ล้อ กระบะ รถอีนตัน เต็มสองข้างถนนและบริเวณตลาดนัดในอีก 2 ปีข้างหน้า เราท่านจะเห็นว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้นจริงหรือไม่ ? สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจหรือเป็นหนี้หมุนเวียนอมตะ

ระบบสนับสนุนและช่วยเหลือเกษตรกรแต่ละรายมีหรืออยู่หรือไม่ ? หรือเป็นเพียงปล่อยเงินกู้และปล่อยให้เงินต้นและดอกเบี้ยก็ไม่เก็บ ไม่มีกิจกรรมใดเลยที่ทำให้ไม่มีปัญหาในระยะต้นๆ ต่อเมื่อจำนำอายุแล้วจึงจะประสบผลสำเร็จ ขณะนี้ฝ่ายสนับสนุนจะมีเวลาคิด ไหมว่าต้องติดตามปัญหาให้คำปรึกษาและแจ้งกระบวนการแก้ไขให้กับเกษตรกรแต่ละราย ยิ่งนี่เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นการป้องกันและช่วยเหลือระยะยาวจึงเป็นกิจกรรม ไม่ใช่รอให้ล้มเหลวก่อนค่อยล้อมคอกถ้าทำได้เร็ว ยับยั้งโรคภัยที่เกษตรกรจะเผชิญได้และประสบผลสำเร็จย่อมมีสูง ในส่วนคณะกรรมการกองทุนฯ ถ้าอย่างไรจะมีความเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งในการเป็นผู้นำให้มากขึ้น ด้วยการร่วมกับนิคมสหกรณ์ก่อนดูแลซึ่งโอกาสและข้อจำกัดต่าง ๆ จากนั้นก็จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มคน เช่น เรื่องการวิเคราะห์กิจกรรมที่แก้ปัญหาได้จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องตลาด การเขียนโครงการและการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการแบบโปร่งใส

ตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี การประชุมชาวบ้านแบบสร้างสรรค์เป็นส่วนผลการดำเนินงานกองทุนฯ 1 ล้านบาท ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลว่าการบริหารจัดการที่มีลักษณะธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด กิจกรรมเสริมสร้างรายได้และสอดคล้องกับชีวิตของชาวบ้านใหม่ ? และให้พหุภาคีในหมู่บ้าน / ชุมชน ร่วมกันกับวิชาการช่วยกันประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาให้เข้ากับอุดมการณ์ของกองทุนฯ 1 ล้านบาท ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องให้เกียรติประชาคมหมู่บ้าน / ชุมชนช่วยกันเป็นกลไกการตรวจสอบการทำงานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมอบอำนาจหน้าที่การตรวจสอบ (เพื่อป้องกันการคอร์รัปชั่น เอรัดเอาเปรียบ การทะเลาะไม่ใช้เงินคืนและการทำกิจกรรมไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม เพื่อให้ประชาคมได้ช่วยกันเสนอแนะและแก้ไขได้ทันการณ์ การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุน ทุกระดับมีแนวทางพัฒนากลไกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับประชารัฐ / ประชาคมทุกระดับร่วมเป็นกลไกตรวจสอบ ให้กองทุนล้านบาทบริหาร ได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริง ๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการที่เป็นระบบเพื่อที่การประเมินจะได้รับบรรลุเป้าหมายของการประเมินได้อย่างดี จำเป็นต้องได้รับข้อมูลย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ดังนั้นการประเมินโครงการจะต้องมีวิธีการประเมินโครงการที่ดี เพื่อให้ได้รับข้อมูลในการนำมาปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการของโครงการโดยมีรูปแบบการประเมินและเครื่องมือรวมทั้งประชากรกลุ่มตัวและมีการนำตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ พร้อมทั้งการนำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการมาใช้เพื่อที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งใช้รูปแบบการประเมิน แบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Modal) และมีกำหนดการประเมินออกเป็น 4 ประเภท และได้ประยุกต์ใช้กับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของ หมู่บ้าน โสภแจ้ง ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้)

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบของกองทุนหมู่บ้าน

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุน และหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้น ในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ประชากร (Population) ในการประเมิน หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา ประเมิน เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล ซึ่งมีลักษณะที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการประเมินมีลักษณะประเภทของประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่สามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด สามารถกำหนดขอบเขตของประชากรให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ระยะเวลา และงบประมาณ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านโสภณแจ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะทำให้การสำรวจข้อมูลมีทิศทางที่ชัดเจน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการประเมิน หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาประเมิน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่นำมาใช้ศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย กลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร และขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

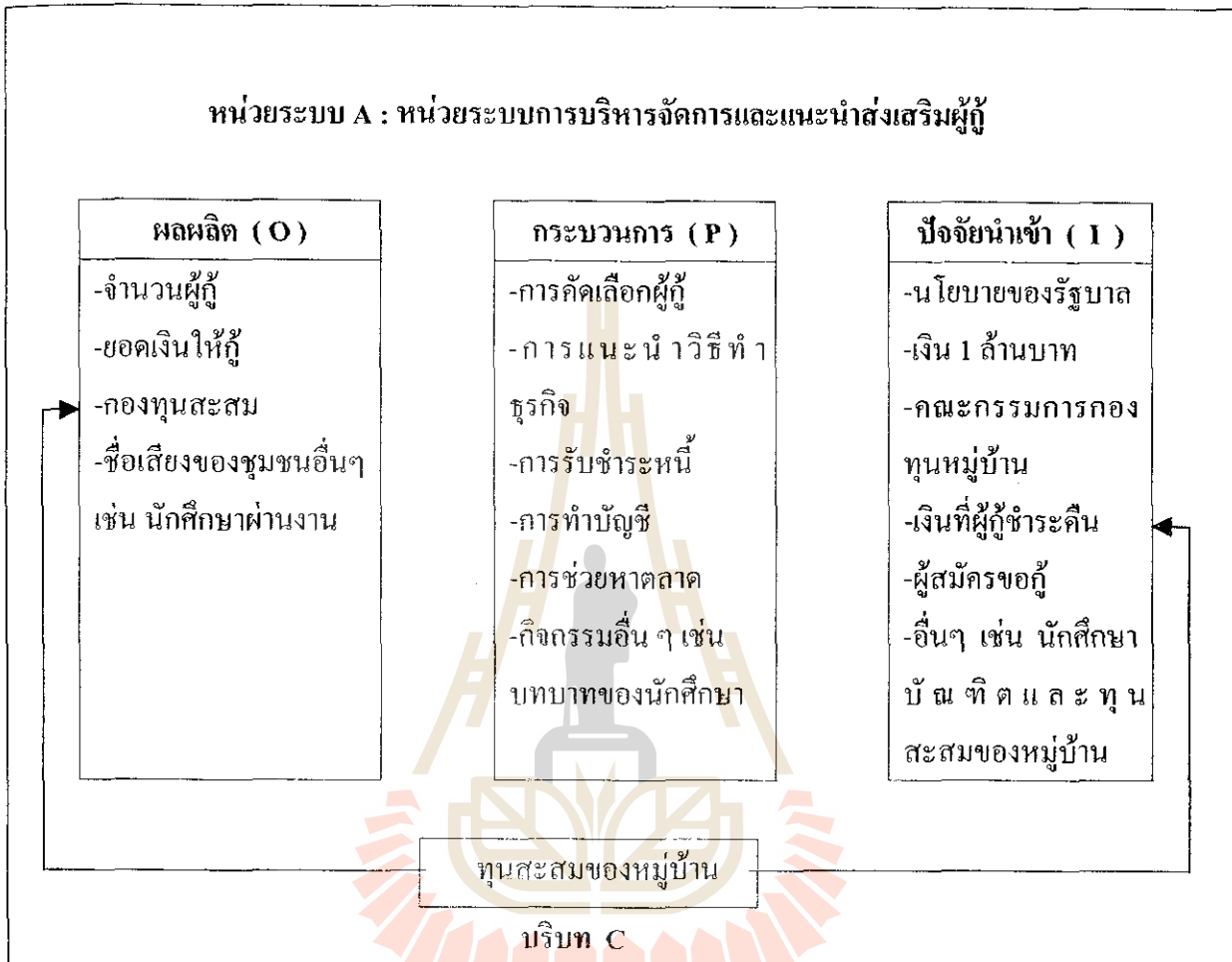
กลุ่มตัวอย่าง ที่ผู้ศึกษาเลือกที่จะนำมาใช้ในการประเมินในครั้งนี้ คือ เลือกกลุ่มแบบเจาะจงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างของบ้านโสภณแจ้ง ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	10	คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	101	คน
1) สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	88	คน
2) สมาชิกทั่วไป	จำนวน	13	คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน	จำนวน	361	คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	10	คน
2.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	5	คน

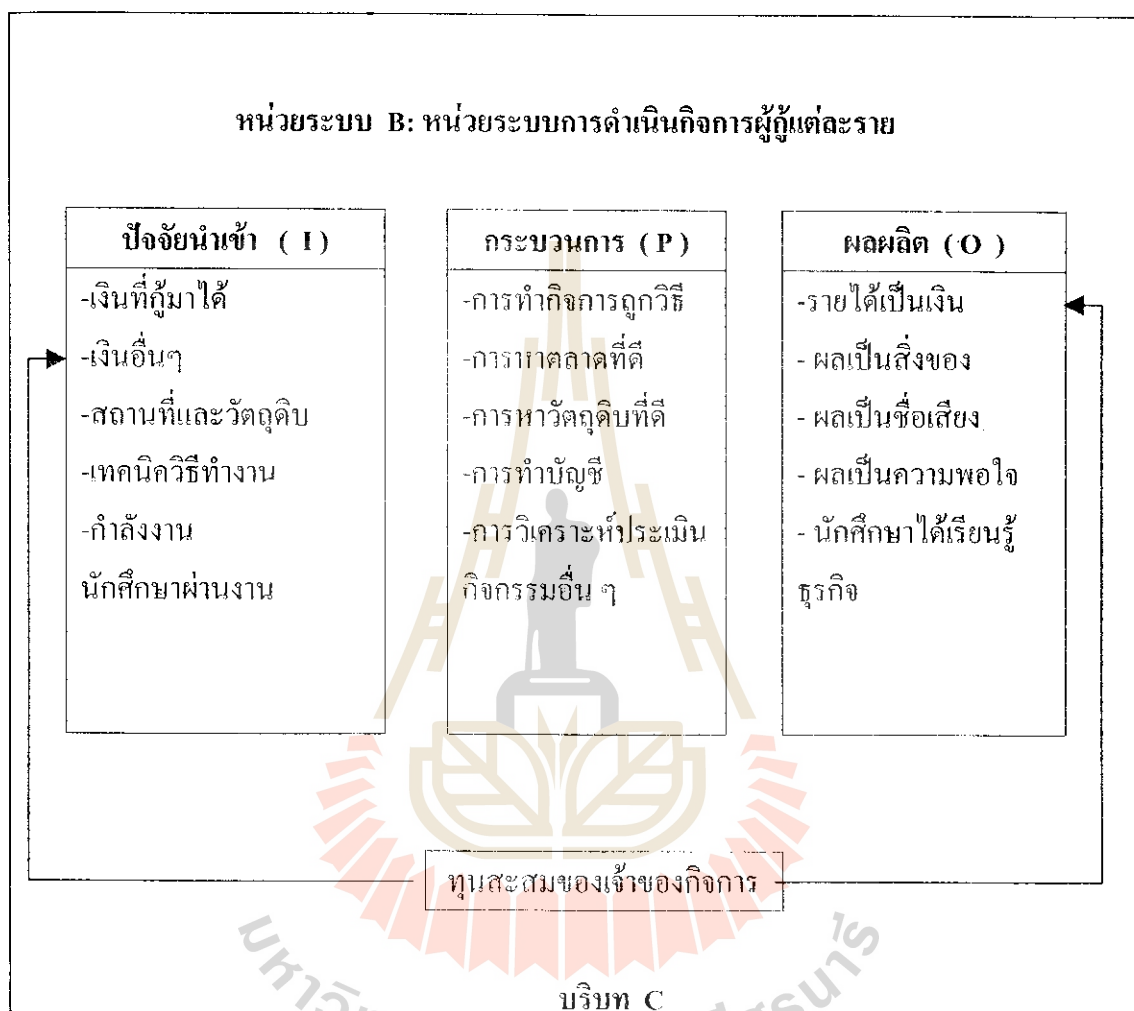
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอ เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้น จะใช้ CIPP Model มาเป็นหลักของกรอบแนวคิดหาตัวแปรและตัวชี้วัด ซึ่งแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบ “ซีพีพีโมเดล” มีองค์ประกอบดังแผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1 องค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบ “ซีพีโมเดล”
ของหน่วยระบบ A

**ต่อแผนภูมิที่ 3.1 องค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบ “ซีพีโมเดล”
ของหน่วยระบบ B**

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วยสองระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสมทบเป็นหน่วยระบบพ่วง

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเห็นไปตามแผนภูมิข้างต้นนี้ ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท (C)

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ
ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

1. บริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) ความยากจนของประเทศ
 - 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
 - 3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
 - 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 - 5) ความเดือนร้อนและความเห็นหนี้สินของประชาชน
 - 6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
 - 7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
2. บริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้
 - 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 2) สภาพปัจจุบัน
 - 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
 - 4) ด้านวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A ก็คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วย A นี้ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
 - 2.6 อื่น ๆ เช่น นักศึกษา บัณฑิต และทุนสะสมของหมู่บ้าน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยหาตลาด
 - 3.6 อื่น ๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 1) จำนวนผู้กู้
 - 2) ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 3) การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4) การเกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
 - 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกันตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้น
 - 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งจะเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกันกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - 3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - 4) หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
 - 5) อาชีพหลักของผู้กู้
 - 6) รายได้ของครอบครัว
 - 7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) เงินที่กู้มาได้
 - 2) เงินอื่น ๆ
 - 3) สถานที่และวัตถุดิบ
 - 4) เทคนิควิธีทำงาน
 - 5) กำลังทำงาน
 - 6) อื่น ๆ นักศึกษาผ่านงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1) การทำกิจการถูกวิธี
 - 2) การหาตลาดที่ดี
 - 3) การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 4) การทำบัญชี
 - 5) การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 1) รายได้เป็นเงิน
 - 2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 2) ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษากันคว้าด้วยตนเอง
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- 1) ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
- 2) ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจกรรมของตนเองอย่างยั่งยืน
- 3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน
- 4) อื่น ๆ นักศึกษาได้เรียนรู้จักธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบผลสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือถ้าหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B ประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ และเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม ดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึกเป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดข้อคำถาม ไว้อย่างชัดเจนและแบบสัมภาษณ์แบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) แบบเก็บข้อมูลกรรณิการหมู่บ้าน (บร.1)
- 2) แบบสำรวจการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้านรายเดือน (บร.4)
- 3) แบบศึกษาเจาะลึกกรณี (บร.11)
- 4) แบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเนื่องจากผู้ศึกษาต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม

การสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่ได้กำหนดคำถามไว้แน่นอน สามารถเปลี่ยนแปลงคำถามได้ตามสถานการณ์ เช่น แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร.9)

4.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นรายการข้อคำถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ฯลฯ แบบสอบถาม ใช้มากในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (บร.2)

2) แบบสำรวจความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน (บร.3)

3) แบบค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนะของประชาชน (บร.7)

4.3 การสังเกต (Observation) และการบันทึก เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล กลุ่มบุคคล โดยจะบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น แบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1) การสังเกตที่มีส่วนร่วม เป็นแบบสังเกตที่สร้างอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ เช่น การร่วมกันในการทำกิจกรรมในหมู่บ้าน (การประชุมผู้กู้)

2) การสังเกตที่ไม่มีส่วนร่วม เป็นแบบสังเกตที่กำหนดประเด็นหลักที่สังเกตโดยไม่มีรายละเอียด ซึ่งจะทำให้การบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ

4.4 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ใช้แบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) แบบบันทึกผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน (บร.5)

2) แบบบันทึกผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน (บร.6)

3) แบบรายงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (บร.8)

4) แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (บร.10)

5) แบบการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมที่หลากหลายที่จะนำมาพิจารณาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการมีดังนี้

5.1 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เข้าไป

สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อต้องการที่จะนำข้อมูลมาจัดทำ บร.ต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึกรายกรณีของ บร.11 ว่าชาวบ้านนำเงินที่กู้ไปจากกองทุนนั้นนำไปทำตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และเงินที่ได้จากกองทุนเพียงพอในการทำกิจการที่จะลงทุนหรือไม่และถ้าเงินไม่พอชาวบ้านที่กู้ไปแล้วทำอย่างไร และมีอุปสรรคและปัญหาอะไรในการทำกิจการหรือการประกอบอาชีพอย่างไร

5.2 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์นำแบบสอบถามไปแจกให้กับชาวบ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นจะเห็นได้ชัดจากการทำ บร.1 เพื่อที่

ต้องการทราบรายละเอียดให้ครบถ้วน และบร.2 ที่ต้องนำมาสรุปความเข้มแข็งของหมู่บ้านเองว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆอย่างไร เช่น ท่านคิดว่าผู้นำของท่านเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม หมู่บ้านของท่านมีความสามัคคีกัน มาก - น้อย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้จากการขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้ตอบแบบสอบถามทั้งนั้นจึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริงที่ใจชาวบ้านคิดอยู่ในใจ

5.3 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้าน เช่นการจัดเวทีชาวบ้าน การจัดทำแผนแม่บท การประชุมกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายหลายๆ คน มาร่วมแสดงความคิดเห็น และทำการจดบันทึกจากเหตุการณ์ที่สังเกตได้นั้นและนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล แล้วนำข้อมูลนั้นๆ มาคำนวณ โดยจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข เช่น ข้อมูลใน บร.2 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน บริบทชุมชน ทิศนะคติความเข้าใจที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง เวทีกลุ่มอาชีพของผู้กู้ วิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน เวทีการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาสรุป เช่น บร.3 บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายสัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้าน โสภณแจ้งในครั้งนี้จะวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินกองทุนโดยหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องออก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของกองทุนหมู่บ้าน โสภคแจ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพีโนเดล (CIPP Model) และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำ ประกอบไปด้วยผลการประเมินบริบทชุมชนและผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและผลการทดลองวิธีใหม่ของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมานำเสนอผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ และผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พร้อมทั้งสรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในครั้งนี้

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ทำสารนิพนธ์ไม่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ระดับ

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงภาวะความยากจนโดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน (poverty line) พบว่าความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนมีร้อยละ 32.6 และลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ในปี 2535 และเหลือเพียงร้อยละ 11.4 ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบทำให้สัดส่วนคนจนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 อย่างไรก็ตามปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลงตั้งแต่ว่าปี 2543 เป็นต้นมา โดยสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ในปี 2543 และร้อยละ 13.0 ในปี 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคนในปี 2542 เหลือ 8.6 ล้านคน ในปี 2544 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนคนจนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาได้ลดลง 1.3 ล้านคน โดยมีรายละเอียดแสดงเป็นตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แนวโน้มภาวะความยากจนในประเทศไทยปี 2531-2544

ปี	เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน)	สัดส่วน คนจน (%)	จำนวน คนจน (ล้านคน)	สัดส่วนคนจนจำแนกตามภูมิภาค				
				กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	กทม./ ปริมณฑล
2531	473	32.6	17.9	26.6	32.0	48.4	32.5	6.1
2535	600	23.2	13.5	13.3	22.6	39.9	19.7	3.5
2539	737	11.4	6.8	6.3	11.2	19.4	11.5	0.6
2541	878	13.0	7.9	7.0	9.1	23.2	14.8	0.6
2542	886	15.9	9.9	6.8	10.6	30.8	15.7	0.2
2543	882	14.2	8.9	5.4	12.2	28.1	11.0	0.4
2544	916	13.0	8.2	4.6	10.6	24.5	13.5	0.8

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยสำนักงานติดตามผลการพัฒนา

เมื่อพิจารณาภาวะความยากจนจำแนกเป็นภาคในปี 2543 แล้ว ปรากฏว่าจำนวนคนจนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสาน มีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุดเทียบกับภูมิภาคอื่นของประเทศไทย โดยคนอีสานเฉลี่ยทุกหนึ่งในสามคนมีฐานะยากจน ในขณะที่ภาคเหนือและภาคใต้มีคนจนเฉลี่ยประมาณหนึ่งในสิบของประชากรในแต่ละภูมิภาค โดยกรุงเทพฯและเขตปริมณฑลมีสัดส่วนคนจนต่อประชากรต่ำที่สุดต่อน้อยกว่าหนึ่งในร้อยคน ทั้งนี้ภาวะความยากจนในประเทศไทยตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมาดังแสดงในตารางที่ 4.1 มีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาวะความยากจนรายภาคแล้วพบว่าในขณะที่สัดส่วนในปี 2544 ของภาคอื่นๆ ลดลง คนจนในภาคใต้และในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดของวิธีการสุ่มสำรวจซึ่งมิได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถจำแนกปัญหาความยากจนชั่วคราวชั่วคราว (transient poverty) กับปัญหาความยากจนเรื้อรังได้ (chronic poverty)

อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจของไทยเริ่มฟื้นตัวแล้ว และสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาค่าความยากจน โดยมีโครงการที่สำคัญ 5 โครงการ รวมทั้งงบอุดหนุนเฉพาะตัว/โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือคนจน ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนเองยังมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือคนจน ดังนั้นจึง

คาดหมายได้ว่าแนวโน้มความยากจนของประเทศไทยจะลดลง และอาจบรรลุตามเป้าหมายแผนฯ 9 ที่กำหนดไว้ว่าในปี 2549 สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากร (อังอิง มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8-14 กรกฎาคม 2544 ปีที่ 22)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

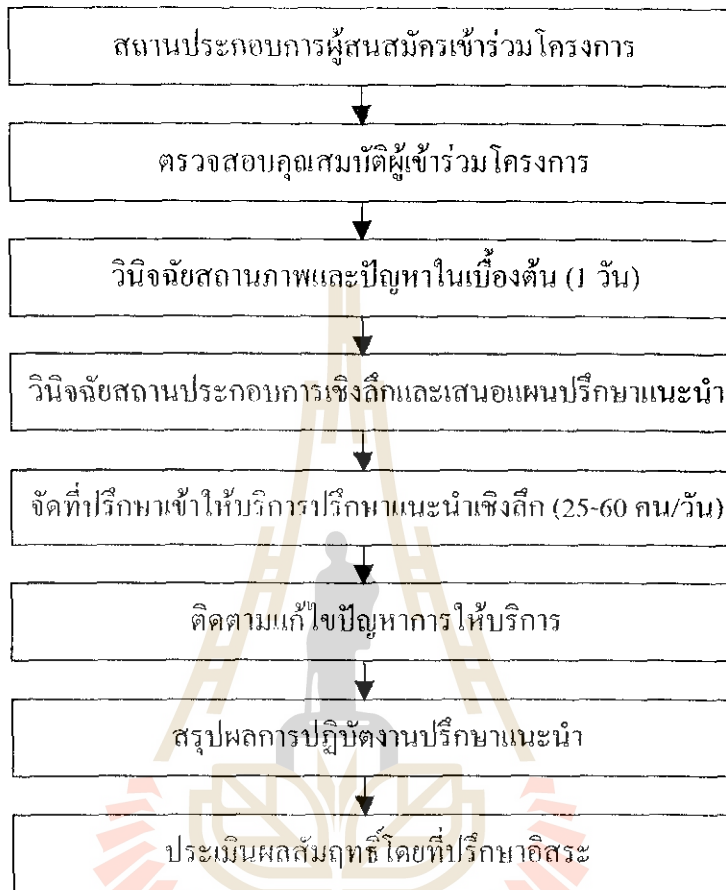
วิกฤตการณ์ทางการเงินและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำตั้งแต่ปี 2540 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยจำนวนมาก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้ทุ่มงบประมาณสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจกว่า 2,000 ล้านบาท โดยการร่วมมือกับ 8 สถาบัน ได้แก่

- 1) สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
- 2) สถาบันไทย-เยอรมัน
- 3) สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- 4) สถาบันยานยนต์
- 5) สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
- 6) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 7) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 8) สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น)

ร่วมกันจัดโครงการภายใต้ชื่อ “โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย” (Invigorating Thai Business : ITB) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการและดำเนินงานพลิกฟื้นธุรกิจให้สามารถดำเนินกิจการและรักษาสภาพการจ้างงานไว้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยกระดับขีดความสามารถของกิจการให้พร้อมแข่งขันได้ในเวทีการค้าโลกและในระดับสากล (รายงานพิเศษ อัคนิคม SMEs) หวังฟื้นฟูเศรษฐกิจผ่านโครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย,2545)

การดำเนินงานภายใต้โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทยจะมีระยะเวลาเพียง 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2545 ซึ่งธุรกิจจะได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ ช่วยชี้แนะและดูแลปรับปรุงแก้ไขกิจการทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการหรือการเงิน ดังมีขั้นตอนแสดงในรูปที่ 4.2

รูปที่ 4.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการชุมชนชีวิตธุรกิจไทย

ที่มา : รายงานพิเศษเรื่องอัดฉีด SMEs หัวใจเพิ่มเศรษฐกิจผ่านโครงการชุมชนชีวิตธุรกิจไทย วารสารข่าวการเงินธนาคาร ปีที่ 21 ฉบับที่ 237 มกราคม 2545

จากโครงการดังกล่าวผู้ประกอบการจะได้รับประโยชน์ คือ

- 1) ทราบข้อมูลสถานะอุตสาหกรรมและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
- 2) ทราบสถานะปัจจุบันและจุดอ่อน จุดแข็งของโรงงาน
- 3) ทราบปัญหาในเชิงลึกและข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข
- 3) สามารถกำหนดเป้าหมายการรับบริการปรึกษาแนะนำ

1.1.3 ภาวะการค้าของประเทศ

จากสภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศผู้ค้าที่ซลอตตัว ทำให้การส่งออกสินค้าลดลงดังตารางที่ 4.1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงดุลการชำระเงินของประเทศ ด้านมูลค่าการนำเข้าลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 15.1 ตามภาวะการส่งออกดุลการค้าเกินดุล 275 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเมื่อรวมกับค่าบริการและบริจาคที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งก็ยังคงเกินดุล 256 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนหนึ่งมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงไม่มากนัก ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 531 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิขาดดุลลดลงจากเดือนก่อนมาก แม้ว่าภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคธนาคารจะยังคงชำระคืนเงินกู้ที่ครบกำหนดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยชำระคืนเงินกู้ธนาคารกลางประเทศอื่น 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่เนื่องจากในเดือนนี้ภาคทางการมีการนำเข้าเงินกู้จำนวนใกล้เคียงกับเงินทุนไหลออก จึงทำให้เงินทุนไหลออกสุทธิลดลงมาก ดุลการชำระเงินขาดดุล 488 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนตุลา 2544 อยู่ที่ระดับ 33.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่ากับการนำเข้าประมาณ 6.4 เดือน โดยมีบอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2544 ดุลการค้าขาดดุล 1.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงมากจากระยะเดียวกันปีก่อน ซึ่งเกินดุลถึง 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 5.7 และมูลค่าการนำเข้าลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.6 ค่าบริการและบริจาคมเกินดุล 2.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงเล็กน้อยจากระยะเดียวกันปีก่อนที่เกินดุล 3.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อน ซึ่งเกินดุล 7.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ดุลการชำระเงินเกินดุล 411 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

เดือนพฤศจิกายน 2544 ดุลการชำระเงินขาดดุล 658 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2544 มีจำนวน 33.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่าการนำเข้า 6.5 เดือน โดยมีบอดคงค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 (รายงานเศรษฐกิจเดือนธันวาคม 2544 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544)

ตารางที่ 4.2 คุณการชำระหนี้

	2544		ม.ค – ต.ค.	
	ก.ย. ^{1/}	ต.ค. ^{1/}	2543. ^{2/}	2544 ^{1/}
สินค้าออก เอฟ.โอ.บี	5,257	5,285	56,139	52,949
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน	-11.5	-14.3	20.9	-5.7
(%)	4,976	5,010	51,502	51,197
สินค้าออก ซี.ไอ.เอฟ	-6.8	-15.1	34.7	-0.6
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน	281	275	4,637	1,752
(%)	37	256	3,036	2,870
อุตสาหกรรม	318	531	7,673	4,622
อุตสาหกรรมบริการ	-940	-350	-8,302	-3,959
อุตสาหกรรมสินค้าเกษตร	-227	-674	-8,123	-2,534
เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ	546	-414	-5,305	-2,543
เอกชน	-773	-260	-2,818	9
- ธนาคาร	-361	-1	-206	-506
- ธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร	-352	325	27	-191
ทางการ	386	307	-1,115	-252
ธนาคารแห่งประเทศไทย	-236	488	-1,744	411
ตลาดเคลื่อนย้ายสุทธิ				
คุณการชำระหนี้ ^{2/}				

หมายเหตุ : 1/ข้อมูลเบื้องต้น 2/ข้อมูลจริง

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจเดือนธันวาคม 2544 เล่มที่ 12 ปีที่ 41 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544

1.1.4 สภาพแวดล้อมทางประเทสไทยปัจจุบัน

ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช (2543) อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ได้ให้สัมภาษณ์ในนิตยสาร การตลาด การไฟฟ้า เครื่องกล อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม ได้เผยถึงสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยในปี 2542 ระบุว่าปี 2541 มีปริมาณสารพิษน้อยกว่า โดยผลจากการตรวจวัดคุณภาพอากาศตั้งแต่เดือนมกราคม – พฤศจิกายน 2542 พบว่าฝุ่นละอองยังคงเป็นปัญหาสำคัญ แต่ระดับความรุนแรงได้น้อยลง ส่วนก๊าซโอโซนมีค่าเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะ

อากาศในกรุงเทพมหานคร นิตยสารเอเชียวิค ได้เลื่อนอันดับให้เป็นเมืองที่น่าอยู่อันดับที่ 13 คาดว่า ในสหัสวรรษหน้าแนวโน้มความรุนแรงของปัญหามลพิษทางอากาศจะลดน้อยลงอีก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินมาตรการอย่างต่อเนื่อง ในการควบคุมการระบายสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่างๆ เช่น ยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่างๆ ประกอบกับเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัว มีส่วนทำให้กิจกรรมจากแหล่งกำเนิดที่สำคัญของสารมลพิษทางอากาศ เช่น การจราจร การก่อสร้าง รวมทั้ง โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการต่างๆ ยังคงมีการลดตัว

1.1.5 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

รายงานเศรษฐกิจรายเดือนธันวาคม 2544 จากธนาคารแห่งประเทศไทย ชี้ให้เห็นถึงภาวะการจ้างงานในเดือนพฤศจิกายน 2544 ซึ่งมีจำนวนผู้ประกันตนสูงกว่าระยะเดียวกันกับปีก่อน 40,404 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 แต่ถ้าเปรียบเทียบกับเดือนก่อนหน้า พบว่าจำนวนผู้ประกันตนลดลง 54,896 คน หรือลดลงร้อยละ 0.9 ส่วนหนึ่งมาจากการตัดยอดผู้ประกันตนกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่หมดระยะเวลาผ่อนผัน และไม่มีใบอนุญาตทำงานออกจากระบบ ประกอบกับมีการปรับลดลงของจำนวนผู้ประกันตนหลังจากที่มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุก 3 เดือนสุดท้ายของปี แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจของประเทศเริ่มดีขึ้น ประชาชนมีงานทำมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น ความเดือนร้อนในเรื่องการเงินก็จะน้อยลง ประชาชนมีเงินที่สามารถใช้ชำระเงินกู้ได้

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันประชากรในชนบทเริ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้มากขึ้น โดยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านคิดและประดิษฐ์ผลงานขึ้นมา และมีหน่วยงานของรัฐเข้าไปให้ความรู้ในด้านการตลาดมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาและมีความเข้มแข็งมากขึ้น ภาพของความอ่อนแอหรือการถูกเอารัดเอาเปรียบจึงลดน้อยลง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

จากการร่วมกันบรรจุค่านิยมแล้วไทยใช้ของไทย ที่มีการปลูกจิตสำนึกคนไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันสินค้าไทยเป็นที่ต้องการทั้งชาวไทยเองและชาวต่างประเทศ เช่น สินค้าสิ่งทอ เครื่องหนัง อาหารไทย เป็นต้น ตลอดจนรณรงค์การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศก็ลดลง แสดงให้เห็นว่าคนไทยเริ่มที่จะนิยมสินค้าที่ทำจากฝีมือคนไทยด้วยตนเอง

จากการประเมินบริบทระดับประเทศ ซึ่งมีผลผลิตที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ โดยภาพรวมเช่น ความอยากจนของประเทศ นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ความเดือนร้อนและเป็นหนี้สินของประชากร บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งจากปัญหาที่เกออดขึ้นมีผลกระทบในหมู่บ้าน (โศกแจ้ง) ทำให้เศรษฐกิจ

ตกต่ำ ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นฐานไปทำงานนอกพื้นที่ของหมู่บ้านในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้เกิดปัญหาการเลิกจ้างแรงงานทำให้ต้องย้ายกลับมาหางานทำในหมู่บ้านของตนเอง ทำให้เกิดการว่างงานจึงต้องหาอาชีพใหม่ทำ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เดิมบ้านโสกแจ้งเป็นส่วนหนึ่งของบ้านน้อยกุดคล้า ม. 7 ต.เสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2486 นายกมลกับนายโต ไม่ทราบนามสกุล เป็นราษฎรบ้านแก่นท้าว ได้มาล่าสัตว์ที่ตอนกลางคืนที่ป่าโสกน้ำ เมื่อล่าสัตว์แล้วจะเดินทางกลับก็ไม่สะดวกเนื่องจากเป็นป่าดงดิบ การเดินทางลัดเลาะไปตามป่าที่อาจเป็นอันตรายได้ จึงได้พากันนอนที่บริเวณป่าโสกน้ำ ซึ่งมีต้นแจงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อรอให้แจ้งหรือตะวันขึ้นเสียก่อนจึงจะพากันเดินทางกลับบ้าน หลังจากนั้นมาพรานล่าสัตว์ทั้งสอง ได้ชักชวนเพื่อนบ้านข้างเคียงมาจับจองถางป่าเพื่อจะทำไร่ ทำนา เมื่อชาวบ้านได้มาประกอบอาชีพมากขึ้น สภาพป่าเลเสมา จึงได้เสนออนุมัติแยกหมู่บ้านเพิ่มขึ้น และกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติให้จัดตั้งหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2511 โดยแยกออกจากบ้านน้อยกุดคล้า และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า “บ้านโสกแจ้ง” โดยมี นายเหล่า ฝัะสูงเนิน ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก จนถึงปี พ.ศ. 2526 ผู้ใหญ่บ้านคนเดิมครบเกษียณอายุชาวบ้านจึงได้เลือก นายสุพรรณ พันธ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านแทนจนถึงปัจจุบัน (สรุปสาระสำคัญภายในต่าง ๆ ของหมู่บ้าน โสกแจ้ง, 2534-2536)

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

บ้านโสกแจ้งมีหมู่บ้านที่รวมอยู่ด้วยในปัจจุบันคือ บ้านหมากชุมหวาน การตั้งเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ โดยมีโรงเรียนอยู่ในจุดศูนย์กลางบ้านซึ่งจะตั้งอยู่ใกล้เดียวกับบ้านญาติพี่น้องของตัวเองและพื้นที่ทำมาหากินของคนเอง บ้านโสกแจ้ง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของที่ว่าการอำเภอสูงเนินและอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสูงเนิน ประมาณ 14 กม. และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านหนองซิงโค อำเภอด่านขุนทด
- ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านหม้อดแอ่ บ้านทะเล ตำบลเสมา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านน้อยกุดคล้า บ้านส้มกบงาม ตำบลเสมา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านหลุมปูน ตำบลเสมา และบ้านศรีษะกระบือ อำเภอสีคิ้ว

ลักษณะสภาพที่ดินในหมู่บ้านโสกแจ้ง

พื้นที่สภาพดินมีสภาพดินดานปนทราย เหมาะแก่การเพาะปลูก พืชไร่ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง และการทำนาข้าว พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเขตนิคมขามทะเลสอ

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านโสกแจ้ง

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านในหมู่บ้านโสกแจ้งมีการประกอบอาชีพหลักคือ การทำนาและการทำไร่ โดยจะทำนาปีละหนึ่งครั้งเนื่องจากไม่มีลำนน้ำธรรมชาติ จะต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวทำให้รายได้จากการทำนาไม่เพียงพอในการใช้จ่ายภายในครอบครัว และได้มีการกู้ยืมเงินมาจากสหกรณ์การเกษตรสูงเนินและสหกรณ์นิคมขามทะเลสอมาใช้จ่ายในการลงทุน ทำไร่ ทำนา ปัจจุบันฝนแล้งทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ชาวบ้านจึงหาทางมาทำงาน โรงงานใกล้บ้านมากขึ้น และสามารถจำแนกอาชีพที่ชาวบ้านยังทำอยู่ได้ดังนี้

1) อาชีพการทำเกษตร ทำไร่ , ทำนา	130	ครอบครัว
2) ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม	60	ครอบครัว
3) รับราชการ	5	ครอบครัว
4) รับจ้างทั่วไป	130	ครอบครัว
5) ค้าขาย	6	ครอบครัว
6) เลี้ยงสัตว์	50	ครอบครัว

ด้านผลผลิตจากการทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ มีดังนี้

1) ทำไร่มันสำปะหลัง	จำนวน	50	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ		100.000	บาทต่อปี
2) ทำไร่ถั่ว	จำนวน	50	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ		300.000	บาทต่อปี
3) ทำไร่ข้าวโพด	จำนวน	30	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ		300.000	บาทต่อปี
4) เลี้ยงโค	จำนวน	23	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ		100.000	บาทต่อปี
5) เลี้ยงสุกร	จำนวน	8	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ		10.000	บาทต่อปี
6) เลี้ยงเป็ด	จำนวน	5	ครอบครัว
ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ		2.000	บาทต่อปี
7) เลี้ยงไก่เนื้อ	จำนวน	1	ครอบครัว

ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้านประมาณ 10,000 บาทต่อปี

การผลิตสินค้าในหมู่บ้านโฮกแจ้งเพื่อจำหน่าย จะเป็นการรับงานมาทำเพื่อส่งทางบริษัทมากกว่าที่จะทำเพื่อขายในชุมชน เช่น การเย็บกระเป๋าใส่ส่งบริษัท “จิมทอมสัน” ซึ่งทางบริษัทได้ทำการมารับและนำส่งเมื่อทำการเย็บเสร็จแล้วและนำงานมาส่งและทำการสอนงานที่จะทำใหม่เรื่อยๆไป การทอพรหมเช็ดตัว และมีการทำเสื้อผ้าไว้ใช้งานเองหลังจากการประกอบอาชีพข้าง

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

1) 1,000 -5,000	บาท	มี	10	ครอบครัว
2) 5,001-10,000	บาท	มี	15	ครอบครัว
3) 10,001 -20,000	บาท	มี	50	ครอบครัว
4) 20,001-30,000	บาท	มี	50	ครอบครัว
5) 30,000-50,000	บาท	มี	5	ครอบครัว
6) 50,001-100,000	บาท	มี	5	ครอบครัว

ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

1) จำนวน 1 - 5	ไร่	มี	19	ครอบครัว
2) จำนวน 6 - 10	ไร่	มี	18	ครอบครัว
3) จำนวน 11 - 20	ไร่	มี	30	ครอบครัว
4) จำนวน 21 - 50	ไร่	มี	30	ครอบครัว
5) จำนวน 50	ไร่ขึ้นไป	มี	30	ครอบครัว
6) ยังไม่ได้เอกสิทธิ์	รวม 350 ไร่	มี	30	ครอบครัว

ร้านค้า

ในหมู่บ้านโฮกแจ้งมีร้านค้าเล็ก ๆ อยู่หลายร้านที่ให้ชาวบ้านเลือกซื้อสินค้าสินค้าที่มีอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าสะดวกซื้อ เช่น ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน อาหารแห้ง อาหารสด (มีตอมข้าว) และของชำต่าง ๆ ร้านจะเปิดขายเวลาประมาณ 6.00-20.00 น.

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

จากความสัมพันธ์ในอดีต ที่มีกิจกรรมพบปะกันตามวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันเสมือนเครือญาติ และในอดีตชาวบ้าน โฮกแจ้งมักจะมีกิจกรรมแต่งบกับภายในหมู่บ้านจึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันทางเครือญาติทั้งที่เป็นเครือญาติโดยเชื้อสายความสัมพันธ์ทางเครือญาติจะทำให้คนในหมู่บ้านมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันมีความเอื้ออาทร ผู้เฒ่าจะเคารพเชิดฟังผู้ใหญ่ การร่วมมือกันในหมู่บ้านจะเกิดขึ้นมากทำให้มีความ

สมัครสมานสามัคคีและเกิดความเข้มแข็งขึ้นภายในชุมชนถึงแม้ปัจจุบันจะมีการแต่งงานกับคนต่างถิ่นบ้างก็ตาม

ชาวบ้านโสกแจ้ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาสืบทอด ลือนับถือกันตามแบบบรรพบุรุษเพราะคนแก่ในชนบทปลูกฝังให้เด็กรู้จักเข้าวัดโดยการพาไปวัดด้วยเมื่อคนเฒ่าคนแก่ไปทำบุญที่วัดวัดจึงเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตและวิถีชาวบ้านในหมู่บ้านโสกแจ้มีวัดอยู่ 1 แห่ง มีพระอยู่ 2 รูป มีเณร 1 รูป มีเด็กวัดอยู่ 3 คน วัดจะอยู่ด้านหลังของหมู่บ้านและวัดยังเป็นสื่อกลางในการมีประเพณีประจำหมู่บ้านที่สมาชิกภายในหมู่บ้าน ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับงานประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญที่นับถือตั้งแต่อดีตมีดังนี้ เดือนมกราคม ทำบุญวันขึ้นปีใหม่ เดือนเมษายน ทำบุญวันสงกรานต์รดน้ำพระและผู้เฒ่าในหมู่บ้าน เดือนพฤษภาคม เวียนเทียน กรกฎาคม เวียนเทียนและทำบุญวันเข้าพรรษา เดือนตุลาคม ทำบุญออกพรรษา เดือนพฤศจิกายน สอยกระทง เดือนธันวาคม เทศน์มหาชาติ และจะมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทั้งในอดีตและปัจจุบัน คือ ภาษาไทยและภาษาพื้นบ้าน (ไทย-ลาว)

1.2.5 ระบบสาธารณูปโภคภายในหมู่บ้านโสกแจ้

- 1) ไฟฟ้า ปัจจุบันหมู่บ้านโสกแจ้มีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน
- 2) ถนนบ้านโสกแจ้มีถนนติดต่อกันสองเส้นทางที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทางไปยังอำเภอสูงเนิน เส้นทาง 1 เป็นถนนลาดยางยาวจากหมู่บ้านถึงตัวอำเภอประมาณ 14 กม. เส้นทาง 2 ออกจากหมู่บ้านไปทางบ้านส้มกวาง 2 กม. เป็นถนนลูกรังก่อนถึงลาดยางและสามารถใช้เดินทางต่อไปยังอำเภอได้ และปัจจุบันมีการตัดถนนข้างหมู่บ้านโสกแจ้ ไปยังอำเภอด่านขุนทดได้
- 3) หอกระจายข่าวการประชาสัมพันธ์หรือการกระจายข่าวสารเรื่องราวต่างๆ ที่ให้ชาวบ้านโสกแจ้ได้รับรู้ข่าวสารทางราชการและข่าวสารด้านอื่นๆ โดยจะใช้หอกระจายข่าวที่ตั้งอยู่บ้านผู้ใหญ่บ้าน และอีกอันหนึ่งตั้งอยู่ที่บ้านของ อบต. ในการประกาศให้ชาวบ้านได้รับรู้ข่าวสาร
- 4) ประปาบาดาลในหมู่บ้านโสกแจ้มีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง โดยมีการเก็บค่าน้ำสำหรับครอบครัวที่ใช้น้ำจากประปาบาดาลแห่งนี้ ครอบครัวละ 20 บาท โดยมี นายชันทอง ผดสูงเนิน เป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บเงินและนำไปเสียค่าไฟฟ้า แต่จะเป็นการนำรถเข็นมาเข็นน้ำที่จะใช้จากถังเก็บน้ำประปาโดยตรง และชาวบ้านบางส่วนขุดเจาะน้ำบาดาลใช้เองภายในบ้านซึ่งประปาหมู่บ้านแห่งนี้ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 โดยได้รับการบริจาคที่ดินในการสร้างประปาหมู่บ้านในครั้งนี้จาก นางตา จันทวงศ์ เป็นผู้มอบให้โดยสำนัก รพช. เป็นผู้สร้างให้และมอบให้ชาวบ้านโสกแจ้บริหารจัดการและบำรุงรักษา และปัจจุบันมีการช่วยเหลือจากบ

ประมาณของส่วน อบต. เสมอในการซื้อตัวจ่ายน้ำมาให้กับชาวบ้าน ซึ่งเรียกว่า ป้อน้ำ ซึ่งทำการจ่ายน้ำได้แล้วเป็นบางส่วนภายในหมู่บ้านที่มีการต่อท่อแล้วและได้มีการแต่งตั้งให้ นายคำปน ผอ.คส.งเนิน เป็นผู้เก็บค่าแหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญในหมู่บ้านจะเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ 2 สระ ใช้สำหรับการอุปโภค-บริโภคของคนในหมู่บ้าน รวมถึงการใช้น้ำเพื่อการเกษตรบ้างของหมู่บ้านด้วย

ตารางที่ 4.3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
คลองน้ำตื้น	2		✓
บ่อน้ำบาดาล	10	✓	
สระน้ำ	2		✓

1.2.6 การศึกษา

โรงเรียนและการศึกษาในหมู่บ้าน หมู่บ้าน โสภแจ้ง

บ้านโสภแจ้งมีโรงเรียนอยู่ใจกลางของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีครูที่ทำการสอนอยู่ 8 คน มีนักเรียนทั้งหมดอยู่ 120 คน ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจบการศึกษาภาคบังคับ ป.4 ในสมัยก่อน แต่ปัจจุบันมีการส่งบุตรหลานไปเรียนต่อในระดับที่สูงกว่า การศึกษาภาคบังคับมากขึ้นถึงแม้หมู่บ้านจะมีความห่างไกลจากตัวอำเภอสูงนับถึง 14 กม. ก็ตามชาวบ้านก็ยังส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น

ประวัติโรงเรียนบ้านโสภแจ้ง

โรงเรียนบ้านโสภแจ้งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2511 เป็นโรงเรียนประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมากรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นโรงเรียนที่นายอำเภอจัดตั้งขึ้นชั่วคราวด้วยเงินของชาวบ้านจำนวน 6,000 บาท เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2511 เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ทางราชการแต่งตั้งให้ นายหา ไชยวิจิต เป็นผู้รักษาการแทนครูใหญ่โรงเรียนบ้านโสภแจ้ง พ.ศ. 2515 โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจาก คุณมี แอนดีคิคแมน อาสาสมัครชาวอเมริกัน โดยการขอเงินจากหน่วยสันติภาพอเมริกันมาซื้อวัสดุ ก่อสร้างอาคารชั่วคราวตามแบบของพัฒนาชุมชน กว้าง 6 เมตร ยาว 18 เมตร จำนวน 2 ห้องเรียน พื้นสูง 3.50 เมตร โดยพัฒนากรตำบล โก้งยางเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง เป็นจำนวนเงิน

เงิน 31,800บาท เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2516- 2520 ได้รับงบประมาณปี พ.ศ. 2529 มาก่อสร้างอาคารถาวรแบบ ป.1 ฉ. ได้ทุนสูงมี 3 ห้องเรียนสร้างเสร็จใช้เป็นสถานที่การศึกษาเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2520 คิดเป็นมูลค่าการก่อสร้าง 15,000บาท ทำพิธีเปิดอาคารเรียนหลังใหม่ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2520 ปีที่ 1-4 เดิมมาเป็นประอมศึกษาปีที่ 1-5 และ 6 ในปีการศึกษา 2527 และ 2518 ตามลำดับ

ลักษณะประชากร

ในหมู่บ้านโสภณแจ่มมีครัวเรือน 135 ครอบครั้ว มีบ้าน 106 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 462 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55%กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18-60 ปี

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศชาย		
- ชาย	258	55
- หญิง	204	44
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	24	5.15
3 ปีเต็ม - 6 ปีเต็ม	33	7.14
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	57	12.33
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	27	5.84
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	25	5.41
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	204	44.15
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	38	8.22
60 ปี 1 วันขึ้นไป	54	

ต่อตารางที่ 4.4

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
3. การศึกษา		
-นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนบ้าน โสภแจ้ง		
ชั้นอนุบาล 1	19	11.24
ชั้นอนุบาล 2	14	8.28
ชั้น ป. 1	16	9.48
ชั้น ป. 2	14	8.28
ชั้น ป. 3	13	7.67
ชั้น ป. 4	17	10.09
ชั้น ป. 5	14	8.28
ชั้น ป. 6	13	7.68
-สมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน		
ระดับประถมศึกษา	2	5.40
ระดับมัธยมศึกษา	28	75.67
นักศึกษาผู้ใหญ่	3	8.10
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	4	10.81
4. ลักษณะอื่นๆของประชากร		
-ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปมีฐานะอยาก	3 (จาก 7 คน)	7.65
จนได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ		15.38
-ในหมู่บ้านมีคนพิการได้เรียนหนังสือ	2	30.78
-ในหมู่บ้านมีคนพิการไม่ได้เรียนหนังสือ	4	

1.2.7 ข้อมูลด้านอื่นๆ

ในสมัยก่อนหมู่บ้านโสกแจ้งมีความอยากลำบากในการมาหาหมอในอำเภอ ที่โรงพยาบาลสูงเนินก็จะทำการรักษาโรคที่อานามัยหิ้นตั้ง เป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันมีสถานีอนามัยที่ใกล้เคียงในการรักษาโรค คือ สถานีอนามัยบ้านหม้อดแอ่ที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนในเรื่องสุขภาพอนามัย และปัจจุบันได้มีการทำบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค กันทุกคนอย่างทั่วถึง การรวมกลุ่มต่าง ๆ ของบ้านโสกแจ้ง

ในการรวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพเลี้ยงสุกรขุน (มีการจัดตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ.2545) ซึ่งมีการรวมตัวกันมานานแล้วแต่ไม่ได้มีการประสานงานและการดำเนินการพัฒนาให้ต่อเนื่อง เนื่องจากยังขาดผู้นำที่ให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมให้กับชาวบ้าน

2.ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและ
แนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1.ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบของการ
บริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1)นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านส่วนใหญ่มิ
ความเข้าใจว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่รัฐบาลสนับสนุนเงินทุนมาให้ เพื่อเป็นเงิน
กองทุนของหมู่บ้าน โดยผู้ที่จะมีสิทธิใช้เงินกองทุนนี้ได้ต้องเป็นคนที่มีที่อยู่หมู่บ้านเท่านั้น การ
บริหารจัดการเงินกองทุนจะให้ชาวบ้านร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการ ซึ่งเป็น
เงินทุนนี้ถือเป็นเงินของชาวบ้านทุกคน ทั้งนี้กลุ่มที่มีความเข้าใจจะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจติดตาม
ข่าวสารและกลุ่มที่เข้าฟังเวทีประชุมชาวบ้านเป็นประจำ ส่วนกลุ่มที่ไม่เข้าใจจะเป็นกลุ่มที่ไม่เข้า
ประชุมหรือไม่ติดตามรับฟังข่าวสาร

2)เงิน 1 ล้านบาท ตามที่ทางรัฐบาลได้จัดสรรเงินกองทุนให้กับหมู่บ้าน
แล้วนั้น ทางคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการกองทุน ได้ทำการ
ปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกในหมู่บ้านที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนและขอกู้เงิน โดยสมาชิกที่ขอกู้จะ
ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนอย่างเคร่งครัด เพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคภายใน
หมู่บ้านอย่างแท้จริง สมาชิกกู้เงินกองทุนหมู่บ้านส่วนมากนำไปค้าขาย และทำการเกษตร

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะคัดเลือกจากชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมและมีการลงมติสำหรับผู้ที่ถูกเสนอชื่อในการเป็นคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อเป็นตัวแทนคอยประสานงานในกองทุน ทำให้การทำงานมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การคัดเลือกคณะกรรมการจะคำนึงถึงความสามารถ มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีความเป็นผู้นำ และเป็นบุคคลที่ชาวบ้านนับหน้าถือตาทำให้กองทุนหมู่บ้านดำเนินการบริหารไปอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านยั่งยืนต่อไป

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เมื่อสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนไปแล้ว เมื่อถึงกำหนดชำระคืนเงินคืน ผู้กู้ให้นำเงินมาส่งที่คณะกรรมการที่รับผิดชอบ หรือผู้กู้ให้นำมาส่งที่ประธานกองทุนเป็นผู้ดูแล หรือผู้กู้นำไปส่งที่ธนาคาร โดยขอหนังสือรับรองจากประธานกองทุน เมื่อรับเงินชำระจากผู้กู้แล้ว คณะกรรมการจะนำเงินมารวมกันแล้วนำไปฝากธนาคารทันที โดยที่กองทุนจะไม่เก็บเงินไว้ที่ตั้ง หรือคณะกรรมการคนใดคนหนึ่ง

5) ผู้สมัครขอู้ ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเขียนโครงการยื่นต่อคณะกรรมการเมื่อคณะกรรมการอนุมัติ ต้องทำสัญญาเงินกู้พร้อมหลักประกันเงินกู้ ผู้กู้แต่ละรายกู้ได้ 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ถ้ารายได้ไม่เกิน 50,000 บาท คณะกรรมการจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด และต้องใช้หลักทรัพย์และบุคคลค้ำประกัน และต้องชำระคืนเงินทั้งต้นและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

2. 1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้เงินกองทุนของคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนจะคัดเลือกผู้กู้ที่ขอู้เงินตามกิจกรรมที่ระบุในข้อบังคับของกองทุน ขั้นตอนคัดเลือกพร้อมอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะพิจารณาผู้กู้โดยดูศักยภาพของผู้กู้หลายอย่างถึงจะให้กู้ได้ เพื่อดูว่าผู้กู้สามารถชำระเงินคืนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ จำนวนเงินก็จะพิจารณาให้ตามสภาพของโครงการ ผู้กู้ต้องเขียนโครงการที่สามารถเป็นไปได้ทางการตลาด และคุ้มค่าต่อการลงทุน คือคณะกรรมการจะดูที่ฐานะของผู้มาขอู้ว่าถ้าสามารถชำระเงินคืนได้ก็จะอนุมัติให้ และจะต้องมีหลักทรัพย์และบุคคลค้ำประกัน เมื่อพิจารณาให้กู้แล้วก็แจ้งผลการอนุมัติเงินให้สมาชิกผู้กู้ทราบ

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านในช่วง 3-4 เดือนแรกยังไม่เข้ารูปเข้ารอยเท่าไร สาเหตุมาจากหลายประการ คือ คณะกรรมการที่รับผิดชอบในด้านการทำบัญชียังไม่มี ความชำนาญด้านบัญชี ไม่เข้าใจในระบบบัญชีที่ทางรัฐบาลอบรมให้ เมื่อเริ่มเข้ารูปเข้ารอยรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีใหม่ ทำให้การจัดทำบัญชีในส่วนต่าง ๆ เป็นไปได้ช้า รวมถึงปัญหาด้านตัวคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านบัญชีไม่มีเวลาให้กับ

กองทุน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนหน้าที่ของคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านบัญชีหลายครั้ง ทำให้การดำเนินงานด้านเอกสารดำเนินไปเรื่อยๆ แต่ในช่วงหลังจาก 3-4 เดือนแรกผ่านไป คณะกรรมการถูกปรับเปลี่ยนจนเหมาะสมกับหน้าที่แล้ว การช่วยกันศึกษางานด้านบัญชีทำให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงการขอคำปรึกษาด้านบัญชีจากผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ มีผลทำให้การทำงานด้านบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) การตลาด ลักษณะการกู้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะเป็นการกู้เงินประกอบอาชีพเอง เช่น การค้าขาย การขายของชำที่บ้าน ด้านการตลาดผู้ซื้อมาซื้อเองที่บ้าน ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จะเป็นการซื้อมาร้านค้าส่งที่มีการโฆษณาจากผลิตรายใหญ่มาแล้วนำมาขายปลีกจึงไม่จำเป็นต้องโฆษณาเชิญชวนลูกค้า การทำการเกษตร เกษตรกรจะนำผลผลิตที่ได้ไปขายเอง หรือบางครั้งอาจมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่ การขายข้าวแกง ร้านอาหาร ผู้บริโภคเลือกซื้อหรือเข้ามาใช้บริการเองซึ่งผู้ให้บริการด้านนี้จะต้องเลือกแหล่งทำเลที่เหมาะสมโดยจะเน้นที่เป็นแหล่งของชุมชนที่มีจำนวนมากๆ เป็นแหล่งที่มีรายได้และค่าใช้จ่ายเงินสูง เป็นต้น

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า มีชาวบ้านในหมู่บ้านสมัครเป็นสมาชิกกองทุน 101 คนมีการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกกู้เงินทั้งหมด 88 ราย สมาชิกผู้กู้เงินนำเงินไปเป็นทุนในการสร้างงานสร้างรายได้ เพื่อหาเลี้ยงครอบครัวทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การชำระเงินคืนชำระภายในรายปี

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกกองทุนผู้ที่ได้รับเงินกู้บางรายไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ เช่น นำไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย นำไปชำระหนี้ที่กู้ยืมมาจากแหล่งอื่นและมีสมาชิกบางคนไม่สามารถกู้ได้เนื่องจากไม่มีบุคคลค้ำประกันให้และสมาชิกบางคนที่ทำการขอกู้ก็จนจริงๆ จำนวนสมาชิกที่ทำการขอกู้มีมากกว่าจำนวนเงินที่จะให้กู้จึงทำให้เงินที่ได้จากการอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ไม่เพียงพอต่อการลงทุนในกิจการ

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า การพิจารณาผู้ขอกู้ของคณะกรรมการกองทุนมีขั้นตอนการพิจารณาหลายขั้นตอนเพื่อให้เกิดความรอบคอบอย่างที่สุด ซึ่งในบางครั้งก็ต้องคำนึงถึงความสามารถในการชำระเงินคืนของผู้ขอกู้ด้วย ทำให้เกิดการโต้แย้งจากสมาชิกว่าทำไมคนนั้นได้คนนี้ได้ไม่ได้ ทั้งๆ ที่โครงการก็เหมือนๆ กัน ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างคณะกรรมการกองทุนกับสมาชิกที่ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เนื่องมาจากการคณะกรรมการกองทุนจะต้องประชาสัมพันธ์ข่าวสารในเรื่องของกองทุนเพิ่มเติมให้สมาชิกเข้าใจมากกว่านี้ถึงเรื่องการดำเนินงานของคณะกรรมการในการพิจารณาอนุมัติเงินให้กับสมาชิกมากขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้ดูแล ผู้ดูแลที่นำเงินไปลงทุนประกอบกิจการในอาชีพต่างๆ นั้น มักจะเป็นกิจการที่ผู้ดูแลมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว หรือไม่ก็เพื่อนำเงินทุนไปขยายกิจการที่ทำอยู่ก่อนแล้ว ทำให้การดำเนินงานไม่มีปัญหา การตลาดอาศัยตลาดเดิมที่มีอยู่และหากลยุทธ์เพิ่มตลาดใหม่ขึ้นมา

2) การหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า การหาความรู้เพิ่มเติมจะเป็นส่วนหนึ่งของส่วนทางราชการที่เข้ามาอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ หรือการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำพัฒนากิจการของตนเองให้ดีขึ้น จากการศึกษาควรจะมีการจัดอบรมชาวบ้านให้มีความรู้ในเรื่องการกรอกเอกสารต่าง ๆ ในเรื่องของกองทุนเพื่อที่จะเป็นประโยชน์สำหรับตัวสมาชิกเองและคณะกรรมการในการเข้าใจการทำงานและการสละเวลาของคณะกรรมการเอง

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน พบว่า จำนวนเงินที่กู้ยืมจากกองทุนได้กระจายสู่ผู้กู้เงินทุกคนเรียบร้อย และสมาชิกผู้กู้ทุกคนได้ดำเนินการตามนโยบายวัตถุประสงค์ และเมื่อครบกำหนดชำระเงิน ผู้กู้เงินกองทุนได้นำเงินต้นและดอกเบี้ยนำส่งกองทุน

2) สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่ที่จะใช้สถานที่บ้านเป็นหลักสำหรับผู้ดูแลผู้เลี้ยงสัตว์ ส่วนผู้ค้าขาย เป็นทั้งสถานที่บ้านเหมาะแก่การค้าขาย วัตถุดิบจะหาได้ในหมู่บ้านหรือสถานที่ใกล้เคียง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า ผู้ดูแลดำเนินการตามประสบการณ์ที่เคยทำมา เช่น การเลี้ยงโค ก็จะเลี้ยงโดยปล่อยตามธรรมชาติตามทุ่งหญ้า

2) การทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีของผู้ดูแลยังเป็นลักษณะชาวบ้านคือจะไม่ใส่ใจเกี่ยวกับการทำบัญชี จะอาศัยการจดจำหรือการจดแบบง่าย ๆ เพื่อความเข้าใจของตนเองมากกว่าที่จะทำให้เป็นระบบบัญชีตามมาตรฐานทั่วไป เนื่องจากชาวบ้านส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี รวมถึงไม่อยากจะเสียเวลาที่จะมานั่งวิเคราะห์รายรับรายจ่ายในแต่ละวัน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง พบว่า จากการที่ได้กู้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพ ผู้ดูแลมีทุนเพิ่มจากทุนเก่าที่มีอยู่แล้วแล้ว ทำให้ผู้ดูแลมีรายได้เพิ่มขึ้น หรือผู้ดูแลนำไปประกอบอาชีพใหม่เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว มีการใช้จ่ายให้เป็นประโยชน์เกิดการหมุนเวียนตลอดเวลา

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้ผู้สามารถพึ่งตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้ ลด ปัญหาการว่างงานในหมู่บ้าน สร้างสรรอาชีพใหม่ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ไม่เป็นหนี้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

3. ผลการทดลองวิธีใหม่

วิธีการเลี้ยงวัวโดยการเลี้ยงวัวเนื้อสำหรับขายโดยการเลี้ยงอยู่กับที่มากกว่าที่จะปล่อยให้เดินตามธรรมชาติโดยการปลูกหญ้าหรือตัดหญ้าออกจากพืชไร่ชนิดอื่น ๆ เช่น จากไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ไร่น้ำส้มซ่าหลัง ทำให้ประหยัดพื้นที่ในการเลี้ยงและทำให้วัวเนื้อโตเร็วขึ้นและขายได้เร็วขึ้น

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้

4.1 อาชีพเลี้ยงสุกร ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ การใช้พันธุ์ที่ดี การเลี้ยงสุกรโดยการลดต้นทุนด้านอาหารสำเร็จรูปแล้วหันกลับมาใช้วิธีการผสมเศษอาหารที่เหลือกับอาหารสำเร็จรูป การทำโรงเรือนเลี้ยงสุกรมักจะเป็นโรงเรือนที่สูงโปร่ง เพื่อการถ่ายเทอากาศตลอดเวลาและประหยัดงบประมาณการก่อสร้าง การคัดเลือกสุกรที่จะนำมาเลี้ยงจะเลือกลูกสุกรอายุประมาณ 1 เดือน มีความสมบูรณ์ด้านร่างกายครบถ้วน ซึ่งราคาก็จะไม่สูงจนเกินไป การไถ่ขุงก็เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการเลี้ยงสุกร ผู้เลี้ยงจะอาศัยเศษไม้ในหมู่บ้านเป็นฟืนใช้ก่อไฟเพื่อไถ่ขุงให้กับสุกรโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

4.2 อาชีพเลี้ยงโค ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ การได้พันธุ์ที่ดี การเลี้ยงโคโดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ ผู้เลี้ยงจะต้อนโคไปเลี้ยงตามทุ่งหญ้าเพื่อให้โคเดินหาอาหารกันตามต้องการ ซึ่งก็ไม่ต้องลงทุนค่าใช้จ่ายด้านอาหาร

4.3 อาชีพทำการเกษตร ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดมาปลูก โดยการอาศัยประสบการณ์ที่สะสมมา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย เพื่อเพิ่มปริมาณการปลูกพืชให้มากขึ้นและการใช้ปุ๋ยชีวภาพเพิ่มผลผลิต

4.4 อาชีพด้านการบริการ ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ การเลือกทำเลตั้งที่เป็นศูนย์กลางแหล่งชุมชนจะทำให้ได้เปรียบคู่แข่ง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การให้บริการที่ดี ก็เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีก

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลจากการโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นมีผลเกิดขึ้นมากมายจากหมู่บ้านทั้งด้านการประกอบอาชีพ และในด้านการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

5.1 ผลที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุน โดยจัดสรรเงินให้สมาชิกผู้ เมื่อถึงระยะเวลาชำระหนี้สมาชิกผู้เงินสามารถนำเงินมาใช้กองทุนได้ ภายในหมู่บ้านมีการสร้างรายได้จากเม็ดเงินที่กู้ยืมจากกองทุน

5.2 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

- 1) สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคี
- 2) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) สมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

5.3 ผลที่เกิดจากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

- 1) การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ ด้านการปฏิบัติงานหรือด้านเอกสาร ทำให้การทำงานเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว
- 2) การให้สมาชิกกองทุนกู้เงินเพื่อไปพัฒนาอาชีพ ทำให้เกิดรายได้เข้าสู่ครอบครัว สมาชิกมีชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาการกู้เงินนอกระบบ
- 3) การติดตามการใช้เงินของผู้กู้เงินกองทุนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ประเมินผลความสามารถในการชำระเงินคืน ทำให้สามารถผู้กู้เงินนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตามกำหนด
- 4) คณะกรรมการมีการประชุมกลุ่มสมาชิกกองทุนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วถึง

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการได้ ต้องประกอบปัจจัยหลายอย่างเป็นสิ่งประกอบในการประเมินโครงการ ดังนี้

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

- 1) การเกิดกองทุน พบว่า ส่วนมากชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจต่อกองทุน จะมีส่วนเล็กน้อยที่ไม่เข้าใจ ถ้ากลุ่มไหนไม่เข้าใจคณะกรรมการกองทุนร่วมประสานกันเข้าไปอธิบายในกลุ่มถึงบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเข้าและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน เมื่อกองทุนได้รับเงินจัดสรรมาจากรัฐ

บาล คณะกรรมการดำเนินการให้สมาชิกยื่นข้อกู่ โดยผู้กู่จะต้องมีบุคคลค้ำประกันและผู้ที่ยก้ประกัน จะต้องเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น ถึงจะยก้ประกันผู้กู่ได้

2) ระบบการบริหารกองทุน พบว่า การบริหารของคณะกรรมการกองทุนได้ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของกองทุน คณะกรรมการมาจากการคัดเลือกของชาวบ้าน คณะกรรมการร่วมกับ ชาวบ้านกำหนดกฎระเบียบกองทุน สมาชิกกองทุนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ให้ไว้อย่างเคร่งครัด

3) การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า ชาวบ้านรู้จักพึ่งพาตัวเอง มีความเข้าใจในการใช้ ภูมิปัญญาของตนเองช่วยในการทำมาหากิน เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ครอบครัว มีการร่วมกันแสดง ความคิดเห็นทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า การกู่เงินกองทุนเพื่อนำมาเป็นทุนใน การประกอบอาชีพ ทำให้มีอาชีพหลายอาชีพที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจในหมู่บ้านให้ชาว บ้านมีรายได้เข้าสู่หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านไม่ต้องไปกู่เงินนอกระบบ ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้น รู้จักร่วมกันคิดริเริ่มเพื่อให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกันหมู่บ้านอยู่ด้วยความสามัคคี ร่วมสร้างความเข้ม แข็งให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านที่รู้จักที่จะจัดสรรเก็บออมเงินและบริหารจัดการเงินให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่ตั้งไว้ หมู่บ้านก็จะเป็หมู่บ้านที่มีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการ

6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1) ชุมชนให้ความร่วมมือในการเสนอแนะและให้แนวคิดปัญหาต่างที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ที่กู่ไปแล้วและนำเงินไปทำตามโครงการได้อย่างเหมาะสม และ ควรจัดให้มีการและควรจัดให้มีตลาดกลางรองรับในผลผลิตของชาวบ้าน

2) เกิดศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารกองทุน เช่น คณะกรรมการมีการ หาความรู้เพิ่มเติมและสามารถมาอธิบายให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจในกฎระเบียบข้อ บังคับที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

3) ชุมชนกระตือรือร้นในการชำระหนี้ค้่นกองทุนเช่น เงินที่ได้ไปจากกองทุน ไม่เพียงพอในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือ โครงการที่ได้ตั้งเอาไว้ จึงมีการทำกิจการอื่นแทน พยายามปรับโครงการให้เหมาะสมกับเงินกองทุนที่ได้มาและใช้ทุนของตัวเองในการทำต่อไป เพื่อจะ ได้หารายได้ให้กับครอบครัวและมีเงินมาชำระหนี้ให้กับกองทุนเมื่อถึงกำหนดเวลาได้ทันท่วงที

4) ชุมชนสร้างอาชีพมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ เช่น การหาอาชีพเสริมหลังจากการทำงาน การทอพรมเช็ดเท้า การรับกระเป๋ากลับจากบริษัทมาทำ การปลูกพืชที่ใช้ภายในครัวเรือน เพื่อที่จะลดรายจ่ายในบ้านลดลง

ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1) ปัญหาทางด้านดินและน้ำ พื้นดินไม่เหมาะสมในการเพาะปลูกหรือทำการเกษตรเพาะปลูกแล้วไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควรและฝนไม่ตกทำให้พืชที่ปลูกเอาไว้เสียหายเพราะต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ และขาดความรู้ทางด้าน การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการทำงาน

2) สถานที่รองรับผลผลิตจากการเกษตร ไม่มีเมื่อราคาสินค้าตกต่ำ คือไม่มีตลาดกลางรองรับเพื่อพยุราคาสินค้าเมื่อผลผลิตออกมามาก ๆ ของประชาชน

3) ไม่เจ้าหน้าที่ที่ให้ความรู้ในเรื่องของการทำกิจการหรือการประกอบอาชีพที่มีประสิทธิภาพเพราะชาวบ้านอาศัยความรู้เดิมที่มีอยู่

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ชุมชนสามารถบริหารจัดการจัดการกองทุนได้ด้วยตนเองและพยายามเรียนรู้จากหน่วยงานที่ทางรัฐบาลจัดให้ และได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามลดข้อโต้แย้งภายในกลุ่มเพื่อเชื่อมโยงความสามัคคีระหว่างคณะกรรมการและชุมชนเป็นรากฐานให้เกิดความเข้มแข็งในหมู่บ้าน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า ในหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการของกองทุนเป็นไปตามระเบียบของกองทุนแห่งชาติ ตั้งแต่การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน จนถึง การได้รับเงินจัดสรร ปล่อยเงินให้กู้ และการติดตามประเมินผลผู้กู้เงินกองทุนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการอบรมให้คำแนะนำแก่ผู้ไม่มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่สนช.ของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ในหมู่บ้านมีความสามัคคี และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การลงแขกในการทำงานต่าง ๆ เช่น ในการปลูกมันสำปะหลัง การปลูกข้าวโพด การเกี่ยวข้าว การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของชาวบ้านดำเนินไปตามกรอบและ กฎระเบียบของสังคม และทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญขึ้น โดยไม่ขัดขวางการทำงานของกองทุน ยอมรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการและคนในส่วนรวมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านในการขอกู้เงิน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สารนิพนธ์ในบทนี้จะเป็นการสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอนาคตที่มีแนวโน้มที่จะเข้มแข็งในอนาคต

1. สรุป

จากการติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านโสภณชัย หมู่ที่ 8 ตำบลเสมา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด จากการศึกษาพบว่า กองทุนของหมู่บ้านมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสม โดยการแบ่งเขตความรับผิดชอบตามพื้นที่ที่ตนเป็นตัวแทน การดำเนินงานของคณะกรรมการยึดหลักตามกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนอย่างเคร่งครัด จะมีปัญหาบ้างเล็กน้อยในเรื่องของการสละเวลาให้กับกองทุน เนื่องจากกรรมการทุกคนก็มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ

2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้กองทุนบรรลุเป้าหมาย คือ ความร่วมมือของชาวบ้านในการร่วมกันจัดตั้งกองทุน ความซื่อสัตย์ในเรื่องการนำเงินนำไปประกอบอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดประโยชน์ตามนโยบายที่รัฐบาลตั้งไว้ ความรับผิดชอบในการชำระหนี้คืนกองทุนเมื่อถึงกำหนด ส่วนปัจจัยที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน คือ กลุ่มคนส่วนน้อยที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์หรือไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หรือกลุ่มคนที่คิดว่าเงินกองทุนที่ยืมมานั้นไม่ต้องคืนก็ได้ โดยยึดหลักไม่หนี ไม่มี ไม่ให้

3) เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า หมู่บ้านมีความเข้มแข็งพอสมควร เนื่องจากมีผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีหลักการบริหารจัดการที่ดี

4) เพื่อศึกษาแนวทางวิธีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในหลายๆ ด้าน เช่น กระบวนการจัดตั้ง กฎระเบียบที่สำคัญ กิจกรรมหลักของกองทุนหมู่บ้าน และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเป็นไป

ตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยกิจกรรมหลักของกองทุน คือ เป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้านเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน

1.2 วิธีดำเนินการ

- 1) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวนร้อยละ 20 ของครัวเรือนทั้งหมด
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ใช้แบบ บร.1 – บร.12 ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกตและการจัดเวทีชาวบ้าน
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้หลักการวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด และความคิดเห็นของผู้บริหารกองทุน ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการจากกองทุน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน โครงการ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยายโดยการแจกแจงและคำนวณค่าร้อยละ

1.3 ผลการดำเนินงาน

- 1) ทราบและเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานและบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ทราบถึงการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน และการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ทราบถึงศักยภาพของชุมชนที่มีผลต่อการบริหารกองทุน
- 4) ทราบปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) ผลจากการติดตามประเมิน โครงการครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืนต่อไป

2. การอภิปรายผล

2.1 กระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุน พบว่า กองทุนของหมู่บ้านมีกระบวนการดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนที่เป็นระบบชัดเจน คณะกรรมการในกองทุนส่วนมากเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ซึ่งมีการแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุน สามารถตรวจสอบได้

2.2 การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุน พบว่า กองทุนของหมู่บ้านสามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี สมาชิกกองทุนได้รับประโยชน์จากกองทุนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้

2.3 ศักยภาพของชุมชนที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การที่หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีบุคคลอาสาสมัครมากมาย ทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกัน เมื่อนำความคิดที่หลากหลายมาเปรียบเทียบหาข้อดีข้อเสีย ก็จะได้ความคิดที่ดีที่สุดมาช่วยพัฒนาให้กองทุนมีความเข้มแข็งมีการบริหารจัดการที่ดี

2.4 ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาของกองทุน

1) ปัญหาด้านระเบียบข้อบังคับกองทุน คือ ความไม่รัดกุมของระเบียบข้อบังคับบางข้อไม่เป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการกองทุน ทำให้การดำเนินงานต้องรอการพิจารณาเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการก่อน ซึ่งจะเกิดความล่าช้าและมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันของคณะกรรมการ มีการแก้ไขปัญหาไขโดย เมื่อกองทุนมีการดำเนินงานครบ 1 ปี จะมีการเลือกกรรมการออกกึ่งหนึ่งและคัดเลือกกรรมการใหม่ทดแทน รวมถึงการทบทวนระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อไป

2) ปัญหาด้านการบริหารกองทุน คือ คณะกรรมการกองทุนต้องทำงานอย่างหนักเพื่อบริหารจัดการกองทุน แต่ไม่มีแรงจูงใจหรือผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการทำงาน มีการแก้ไขโดยการเพิ่มอัตราส่วนแบ่งในเรื่องผลตอบแทนคณะกรรมการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 20

3) ปัญหาด้านกลุ่มผู้กู้ยืมเงินกองทุน คือ ผู้กู้นำเงินไปใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกองทุน และการชำระเงินคืนล่าช้ากว่ากำหนด มีการแก้ไขโดย ตั้งคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบคอยติดตามประเมินผลการใช้เงินของผู้กู้ และให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบในแต่ละเขตพื้นที่คอยติดตามทวงถามผู้กู้ให้ชำระเงินคืนเมื่อถึงกำหนด รวมถึงการปรับในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 50 สตางค์ต่อวัน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาในการประกอบอาชีพ

1) ประชาชนหรือสมาชิกกองทุนควรมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมใหม่ๆ ในด้านการพัฒนาอาชีพเสริมที่สามารถหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว หรือการทำธุรกิจต่างๆ ให้มีความเป็นไปได้ต่อการทำงานที่ตนเองถนัดและทางการตลาดยอมรับ เช่นการรับเย็บกระเป๋า การทอเสื้อ การทอพรมเช็ดเท้า ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านมีความชำนาญอยู่แล้วจะทำให้ได้พัฒนาฝีมือการทอสิ่งต่างๆ

ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอในงานหลายๆด้านอีกด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านมีความชำนาญอยู่แล้วจะทำให้ได้พัฒนาฝีมือการทอสิ่งต่างๆของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอในงานหลายๆด้านอีกด้วย

2) ชาวบ้านควรจะมีการปรับปรุงแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้อยู่ในรูปแบบอื่นที่สามารถออกจำหน่ายได้ซึ่งจะทำให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและมีตลาดรองรับ เช่น การทำกล้วยฉาบ กล้วยอบ การทำที่รองแก้วจากการทอเป็นชิ้นเล็กๆให้เหมาะสมกับการใช้งาน

3) ควรให้สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนที่นำไปลงทุนทำการเกษตร ใช้วิธีการทำการเกษตรแบบธรรมชาติ เช่น การใช้ปุ๋ยคอก การทำปุ๋ยหมักใช้เอง ซึ่งจะทำให้เป็นการรักษาสภาพของดินและประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมหรือต่อไป

1) ควรมีการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้านในด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและเพิ่มการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญขึ้นให้ชาวบ้านรู้จักคิดแก้ไขปัญหาด้วยตัวของชุมชนเอง

2) ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องเป็นการพัฒนาบุคคลที่มีภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วและเป็นการเพิ่มกลุ่มผู้บริโภคในท้องถิ่น

3) ควรมีการศึกษาปัญหาจุดเด่นจุดด้อยในการบริหารกองทุนกับพัฒนาส่งเสริมอาชีพและการทำธุรกิจในชุมชนให้มากขึ้น

4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องและเทคนิควิธีทำธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จของผู้กู้อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้านเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานมาปรับปรุงใช้กับธุรกิจของตนเอง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โสภคแจ้ง. 2544 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โสภคแจ้ง. นครราชสีมา.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชูติวารสารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชูติวารสารประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชูติวารสารวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- ประเวศ วะสี. 2543. ทศนคติความเข้มแข็งของชุมชน. หน้า 28-29
- สัมพันธ์ เตชะอริก 2545. "การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ". มติชน. 15 มกราคม 2545, หน้า 6.